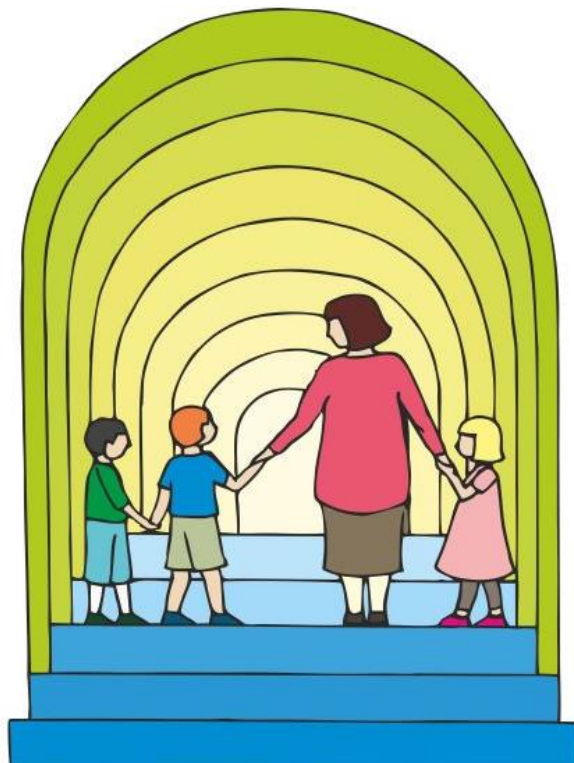

Pedagógiai Program

**Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Pápay Endre
Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium és Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

2022.

Tartalomjegyzék

1.	Bevezető	4
1.1	Intézményi adatok.....	4
1.2	A pedagógiai program törvényi háttere	4
1.3	Az intézmény rövid története	5
1.4	Az intézmény önmeghatározása.....	6
1.5	Az intézmény mottója.....	6
2.	Az intézmény nevelési programjai	7
2.1	Óvoda	7
2.1.1	Az óvodai nevelés alapelvei, értékei, célkitűzései.....	7
2.1.2	A gyermek személyiség fejlesztését, közösségi életre történő felkészítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek.....	7
2.1.3	A kiemelt figyelmet igénylő gyermek egyéni fejlesztését, fejlődését biztosító feladatok, tevékenységek	8
2.1.4	Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek.....	8
2.1.5	A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek	8
2.1.6	A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái	9
2.1.7	Az egészségnevelés és környezeti nevelés elvei	9
2.1.8	A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	9
2.2	Fejlesztő nevelés - A fejlesztő nevelés rehabilitációs pedagógiai programja	10
2.2.1	Törvényi hivatkozások.....	10
2.2.2	A fejlesztő nevelés kiemelt céljai és sajátosságai	11
2.2.3	A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelésének – oktatásának alapelvei.....	12
2.3	Az iskola nevelési programja	13
2.3.1	A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai.....	13
2.3.2	Nevelési-oktatói szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok	15
2.3.3	Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:	17
2.3.4	A NAT alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során.....	18
2.3.5	Intézményünkben folyó nevelő – oktatómunka eszköz- és eljárásrendszere	22
3.	Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	24
3.1.1	Motoros képességek fejlesztése	25
3.1.2	Kommunikációs képességek fejlesztése	26
3.1.3	Kognitív képességek fejlesztése	26
3.1.4	A kreatív képességek fejlesztése	26
4.	A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	32
4.1	A közösségfejlesztés fő területei:	32
4.2	Tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladatok	33
4.3	Tanórán kívüli foglalkozások közösségfejlesztési feladatai.....	33
4.3.1	Tanulmányi kirándulások:.....	34
4.3.2	Múzeumlátogatások:	34
4.3.3	Klubfoglalkozások, szakkörök:	34
4.3.4	Diákönkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai	35
4.3.5	Szabadidős tevékenységek.....	35
4.3.6	Rendezvények	36
4.3.7	Saját hagyományaink	37
4.3.8	Településhez kötődő hagyományok	37
5.	A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	37
5.1	A problémák forrásai	38
5.2	Célzott pedagógiai tevékenységek.....	38
5.3	Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek szerepe:	38
5.4	A súlyos beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység.....	39
5.5	Gyermekvédelmi feladatok megfogalmazása.....	39
5.5.2	A gyermekvédelem tevékenységi formái, módszerei eszközei, eljárásai, szolgáltatásai.....	40
5.5.3	Kapcsolatteremtés a különböző gyermekvédelmi szakellátás szerveivel.....	41
5.5.4	Gyermek és ifjúságvédelmi munka	42
5.5.5	A feladatellátás körülményei, módjai.....	43
6.	A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	45
6.1	Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció.....	45
6.2	A tehetség, a képesség kibontakoztatását segítő pedagógiai tevékenységek.....	46
6.2.1	A differenciálás területei:	46

6.2.2	Differenciálási lehetőségek a tanulásszervezésben	47
6.2.3	A tehetséggondozás kiemelt területei iskolánkban	47
7.	A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai	48
7.1	A pedagógus alapvető feladatai	48
7.2	Osztályfőnök az osztály közösségének felelős vezetője	50
7.2.1	Osztályfőnök feladatai:	50
8.	Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel	51
8.1	Elvárások a szülői háztól	51
8.2	Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatásaink	52
8.3	Szülői részvétel	52
8.3.1	A szülői szervezet:	53
8.3.2	A szülői szervezet feladatai:	53
8.3.3	A szülői ház és az iskola együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei:	53
8.4	Iskolaszék	53
8.5	Alapítvány	53
9.	Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok:	54
9.1	Bevezető	54
9.2	Az egészségnevelési program célja	54
9.2.1	Általános helyzetleírás	55
9.2.2	Nem anyagi erőforrások	56
9.3	Egészségnevelési szakmai program	57
9.3.1	Az egészségnevelés szellemiségének általános jellemzése	57
9.3.2	Általános célok és feladatok az egészségnevelésben:	57
9.3.3	Általános módszerek:	58
9.3.4	Az iskolai egészségnevelés területei:	59
9.4	Az egészségfejlesztés intézményegységenként eltérő súlypontjai:	60
9.4.1	Egészségnevelés az óvodában	60
9.4.2	Egészségnevelés az általános iskolai évfolyamain	61
9.4.3	Az egészségfejlesztés spirálisan ismétlődő témakörei:	62
10.	Iskolai környezeti nevelés	65
10.1	Környezeti nevelés az óvodában	65
10.2	Iskolai környezeti nevelés célja és feladatai	65
10.3	Az egyes tantárgyak kiemelt környezeti nevelési lehetőségei:	66
10.4	Nem hagyományos tanórai és tanórán kívüli komplex foglalkozások	69
11.	Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	71
12.	A tanulmányok alatti vizsgák szabályzata	72
13.	Az iskolaváltás, valamint a tanuló felvételének, átvételének szabályai	72
14.	Az elsősegély-nyújtás alapismereteinek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	73

1. Bevezető

1.1 Intézményi adatok

Az intézmény neve: Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Az intézmény címe: 6900 Makó, Vásárhelyi utca 1-3.

Telefon: 06-62/212-855

Fax: 06-62/209-457

Web: www.papayendre.hu

Email: igazgato@papayendre.hu

A székhelyintézmény neve, székhelye: Kozmutza Flóra Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény 6800 Hódmezővásárhely, Kutasi út 34-36.

A fenntartó szerv neve, székhelye:

Hódmezővásárhelyi Tankerületi Központ 6800 Hódmezővásárhely, Kossuth tér 1.

Az intézmény típusa:

Többcélú, közös igazgatású közoktatási intézmény, gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény (2011. évi CXC. törvény 20§ (1) bekezdés a,b,c,d,e,f,g pont.)

Működési köre: Csongrád- Csanád megye

Az iskola OM azonosítója: 038 484

Az intézmény vezetője: Megyesi Istvánné

Tagintézmény-vezetője: Vargáné Szalados Klára

1.2 Intézményegységeink:

- Óvoda
- Fejlesztő iskola
- Értelmükben akadályozottak általános iskolája
- Tanulásban akadályozottak általános iskolája
- Szakiskola
- Kollégium

1.3 A pedagógiai program törvényi háttere

- 2011. évi CXC. tv. A nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelete: A nevelési- oktatási intézmények működéséről, és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről
- 1997. évi XXXI. t. A gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról
- A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról és az abban szereplő SNI -s irányelvekről.

Újronnan készült **Pedagógiai Programunk** 2020-tól felmenő rendszerben igazodik a törvényi szabályzókhoz.

1.4 Az intézmény rövid története

Makó városában 1948 szeptemberére nyúlik vissza a sajátos nevelési igényű gyermekekről való intézményes gondoskodás. Két kisegítő osztály (32 fővel) működött az akkori Deák Ferenc és Szegedi utcai Általános Iskolában. 1950 novemberében már önálló épületet is biztosítottak a gyermekek nevelésére-oktatására, a régi kollégiumi épület egyik helyiségében, mellyel egy időben háromra szaporodott a kisegítő osztályok száma. Az igények növekedésével 1951. március 1-vel önálló gyógypedagógiai iskolává szerveződött az intézmény, Állami Gyógypedagógiai Iskola néven.

Évről évre nőtt a szakmai kérdésekkel kapcsolatos és az intézménnyel szemben támasztott konkrét társadalmi igény. 1954. szeptember elsejétől az iskola bentlakásos intézménnyé fejlődött és Gyógypedagógiai Nevelőintézet lett a neve. 1959. szeptember 1-től a volt Béke utcai bölcsődében Gyógypedagógiai Gyermekotthon kezdte meg működését két óvodai csoporttal, amely szakmai irányítás szempontjából az intézethez tartozott.

Az 1948-ban elindult fejlődés fontos állomása volt az 1988-as év, amikor – 3 éves beruházás és építkezés eredményeként – átadásra kerül a felújított, kibővített iskolaépületünk és az új diákothonunk, sportpályánk.

1994-ben szakiskolai képzést indítottunk. A tanulók oktatása jelenleg a gyakorlókertünkben és a jól felszerelt szakiskolai varrótanműhelyeinkben folyik.

Az iskola mellett működő diákothonunk 1998 januárjától diák- és gyermekotthonként működött. Gyermekotthonunkban a gyermekvédelmi szakellátások keretében otthont nyújtó ellátást biztosítottunk az ideiglenes hatállyal elhelyezett átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermekek, illetve utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek számára. Az intézményünk kollégiumában vidéki és indokolt esetben szociálisan rászoruló helyi tanulóinknak nyújtunk teljes körű ellátást.

1999 júniusában vettük fel egykori igazgatónk, Pápay Endre nevét. Az ő emlékét, nevelési elveit sok hagyománnyal igyekszünk megőrizni.

Fejlesztő iskolai csoportunk 2007-2008-as tanévtől indult.

2007 szeptemberétől kezdtük meg az utazótanári szolgálatot (EGYMI) Makó és kistérsége többségi óvodái és iskolái részére, valamint a Nevelési Tanácsadói feladatok ellátását is 2013 augusztusáig.

Intézményünk 2011. szeptember 1-től a Kozmutza Flóra Általános Iskola, Szakiskola Tagintézménye lett.

2013. április 1-óta Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Hódmezővásárhelyi Tankerületéhez tartozunk, mint Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium, Gyermekotthon és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.

A lakásothonok kitagolásával az intézményünk neve: Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény lett.

Dolgozóink magas színvonalon, nagy empátiával, kimagasló gyermekszeretettel végzik munkájukat.

1.5 Az intézmény önmeghatározása

Oktató-nevelő munkánk elsődleges célja, a gyermekek – önmagukhoz mért – legmagasabb szintre juttatása. Fontos feladatunk kialakítani a tanulóink helyes értékrendjét, önismeretét, önértékelését, és bekapcsolódásukat segíteni az őt körülvevő társadalom életébe. A sikerélményt adó oktatás-nevelés, az egészséges életmódra, a munka megszerettetésére való törekvés végigkíséri az intézményünkben folyó munkánkat.

Alapértékeink, amelyek a Pedagógiai Programunk alapját képezik:

- Gyermekközpontúság
- Sokoldalú készség és képességfejlesztés
- Szocializáció
- Felzárkóztatás, tehetséggondozás
- Munkára nevelés, társadalmi beilleszkedés elősegítése
- Felkészítés az önálló életvitelre és családi életre
- Egészséges életmódra nevelés
- Nyitottság, korszerűség az oktató-nevelő munkában
- Hagyományörzés és teremtés az intézményben

1.6 Az intézmény mottója

*„Isten minden kis tücskének
akad hely a kórusban,*

*Némelyik hangja mély,
a másiké magas,*

*Megint másik hangosan
ciripel a telefondróton,*

*És aki csak tapsolni tud,
olyan is akad...”*

/Margaret Martle/

Az intézményünkben folyó oktató-nevelő munkánk hajtóereje, hogy diákjainknak – képességeiknek megfelelően – olyan értéket közvetítsünk, amelyek segítségével emberi mintát és használható tudást adunk és a társadalomba való beilleszkedésüket segítjük.

2. Az intézmény nevelési programjai Óvoda

2.1.1 Az óvodai nevelés alapelvei, értékei, célkitűzései

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

2.1.2 A gyermek személyiség fejlesztését, közösségi életre történő felkészítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek

A gyermek alaptevékenysége óvodáskorban a játék. Egész nap biztosítjuk a különböző játéktevékenységek feltételeit, így fejlesztjük a mozgást, észlelést, beszédet.

A mozgásfejlesztés, az anyanyelvi – kommunikációs nevelés, és a környezet megismerésére irányított nevelés a gyermeki személyiségfejlesztés összes lehetőségét magában foglalja.

A személyiség fejlődésében meghatározó szerepe van a játéknak, amely a gyermeki fejlődés velejárója. A gyermek játékát figyelve betekintést kaphatunk a szűkebb környezetébe, cselekvéseiben a számára ismert szituációk utánzását ismerhetjük fel. A közös játék során az élményeken túl megjelennek a sérelmek és ezek feloldását is megtanulják. A közösségben alkalmazott szokásokat, viselkedési szabályokat a társaikkal, felnőttekkel szemben szintén a játékok, szerepjátékok alkalmazásával sajátíthatják el.

A gyermek személyiségfejlesztését a következő foglalkozási formákkal segítjük:

- Anyanyelvi nevelés: a beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése
- Önkiszolgálásra nevelés: a nagyobb önállóságra nevelés a tisztálkodás, étkezés, szobatisztaság terén
- Mozgásfejlesztés: a testi-lelki harmónia, a koordinációs zavarok csökkentése, alapmozgások kialakítása
- Játékra nevelés: értelmi-, érzelmi-, és szociális fejlődés közösségben

- Vizuomotoros készség fejlesztése: a testséma fejlesztése, szem-kéz koordináció, téri tájékozódás, ábrázoló kedv felkeltése
- Zenei nevelés alapjai: a ritmus, zenei hallás fejlesztése.

2.1.3 A kiemelt figyelmet igénylő gyermek egyéni fejlesztését, fejlődését biztosító feladatok, tevékenységek

Az értelmi fogyatékos óvodáskorú gyermekek különböző fejlettségi szinten, eltérő fogyatékosággal kerülnek intézményünkbe. Fejlődésük lelassult, ezért kis lépésekkel, sok-sok gyakorlással érjük el a kitűzött célt.

Három alapelvnek kell érvényesülni: „Ölelj át!”, „Tegyél le!”, „Hagyjál békén!” a sérült gyermeknek szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de a túlzott óvó-védő szeretet gátja lehet az önállósulásnak.

Meg kell tanulniuk az összes érzékszerv bevonásával a helyes érzékelést, észlelést, ezáltal az emlékezet és a figyelem is fejlődésnek indul.

A nagy mozgásigényre, az utánzókézségre a felnőtt támogatásával lehet eredményt elérni.

2.1.4 Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Az óvodás gyermekek nagy része hátrányos helyzetű, kisebb hányada halmozottan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett családban él. A szülők alapvető megélhetési, munkahelyi gondokkal küzdenek a mindennapokban.

A családokkal, szülőkkel való együttműködés során felszínre kerülnek az egyedi problémák, amihez megfelelő segítségnyújtást biztosítunk számukra.

Az óvoda feladata:

- az előítéletek csökkentése
- ismeretbővítés
- készségek, képességek fejlődésének elősegítése
- egyéni bánásmód alkalmazása
- fejlesztő foglalkozások biztosítása szakmai team által
- rendszeres orvosi, védőnői felügyelet

2.1.5 A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Legfontosabb cél: A gyermeket veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése.

Feladat:

- Rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, segítségük a gyermeknevelésben.
- Családlátogatások során felmérés a szülők szociális, kulturális, anyagi helyzetével kapcsolatban.
- Tájékoztatás, felvilágosítás szakemberek segítségével (pszichológus, védőnő, orvos).
- Kapcsolatfelvétel a gyermekvédelem intézményeivel.

Intézkedések:

- Családlátogatás
- Gyermekvédelmi fogadóóra
- Segély, támogatások felkutatása

- Rendezvények szülők bevonásával, szülőklub
- Nyílt Nap, fogadóóra a pedagógus és a szülők részvételével, szülői értekezlet

2.1.6 A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

Minden gyermek családját, és annak nevelési elveit tiszteletben tartja az óvoda. Ennek megfelelően szaktudással, figyelemmel, tanácsadással és együttműködéssel segítik a pedagógusok a kapcsolattartást.

A kapcsolattartás formái:

- Családlátogatás
- Beszoktatás
- Nyílt foglalkozások tartása
- Ünnepek, rendezvények
- Szülői értekezletek

Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- Védőnő, orvos, pszichológus
- Nevelési Tanácsadó
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Kulturális intézmények
- Szakértői bizottságok

2.1.7 Az egészségnevelés és környezeti nevelés elvei

A sajátos nevelési igényű gyermekek a környezetről szűk körű ismeretekkel rendelkeznek. Mozgásterük beszűkült, az egészség, az életmód, a szokások sajátosak számukra, ezért fontos az óvodai élet egészségneveléssel, környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenysége.

Célok:

- A környezet megismertetése
- Szokás és értékrendek kialakítása
- A környezettudatos magatartási szokások megalapozása
- A hagyományok és a kultúra megismertetése, tisztelete

A gyermek állapotának megfelelő elvek alkalmazását az óvodai élet napirendjébe építjük.

Ezek a következők:

- kulturált étkezés gyakorlása
- egészséges ivóvíz használata
- alma-program
- mindennapos testmozgás, séta
- környezet tisztasága, esztétikum

2.1.8 A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Esélyegyenlőséget biztosítunk az óvodai nevelés céljai között főként a kognitív hátrányok csökkentése érdekében. Ez a tevékenység főleg nevelési, pedagógiai, és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek többletfejlesztését szolgálja.

Legfontosabb pedagógiai eszköz a differenciált bánásmód, melynek során minden gyermek azt a segítséget kapja, melyet diagnózisa, szociális helyzete, és rászorultsága szükségessé tesz.

2.2 Fejlesztő nevelés - A fejlesztő nevelés rehabilitációs pedagógiai programja

2.2.1 Törvényi hivatkozások

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. tv.

„ 15. § (1) * A gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény a kizárólag sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat ellátó nevelési-oktatási intézmény, amely a szakértői bizottság véleménye alapján vehető igénybe. A gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény a 7. § (1) bekezdés a)-h), j) vagy m) pontja szerinti nevelési-oktatási intézményként, vagy ha kizárólag súlyos és halmozottan fogyatékos tanulókat lát el, fejlesztő nevelést-oktatást végző iskolaként működik.

(2) Ha a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdődően, hogy tankötelessé válik, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt.

(2a) A fejlesztő nevelés-oktatást a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény látja el egyéni vagy csoportos formában:

- a) saját intézményében külön erre a célra létrehozott csoportban,
- b) otthoni ellátás keretében,
- c) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

(3) A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, konduktor foglalkoztatásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni. A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható. Megszervezésekor e törvénynek a tankötelezettségre, a pedagógiai munka szakaszaira, a Nat-ra és a kerettantervekre, az intézménytípusokra, a tanítási év rendjére, a tanítási, képzési idő rendjére, a tanulói jogviszony létesítésére, a gyermek, tanuló köteletségének teljesítésére és a felnőttoktatásra vonatkozó rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

(4) A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulókat a sajátos nevelési igényük, fejlettségük és életkoruk alapján osztják be fejlesztő csoportokba.

(5) Ha a tanuló - a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint - iskolába járással nem tud részt venni a fejlesztő nevelés-oktatásban, a tankötelezettségét a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. Az egyéni fejlesztés megszervezhető

- a) otthoni ellátás keretében,
- b) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

A fejlesztő nevelés a súlyos és halmozottan fogyatékos, tanköteles korú gyermekek számára szervezett – a tanév rendjéhez igazodó, tanítási évfolyamokra nem tagolódó, de felépítésében az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat.

A fejlesztőnevelés teljes időtartama egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs célú foglalkoztatásnak minősül.

A súlyos és halmozott fogyatékos az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki.

E tanulók egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos komplex segítségére, támogatására utaltak. Személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében fejlesztő nevelésre van szükségük.

A rehabilitációs program elkészítésénél figyelembe vesszük:

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit
- a szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit
- intézményegységünk minőségfejlesztési programját.

Az irányelv meghatározza a fejlesztő nevelés kiemelt céljait, alapelveit, a fejlesztés legfontosabb területeit és feladatait. Pedagógiai programunk elvi vezérfonalát adja, egyben a gyakorlati megvalósításhoz konkrét segítségül szolgál.

2.2.2 A fejlesztő nevelés kiemelt céljai és sajátosságai

A nemzeti alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési célok a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetőek, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg.

Tanulás: (figyelembe véve tanulási sajátosságait a tárgyakhoz és a jelenhez kötődnek)

- cselekvésen keresztül tanulnak komplex kommunikációs megerősítéssel kísérvé
- a tevékenységeken keresztül kis lépésekben tanulnak segítséggel, speciális irányítással
- gyenge a spontán tanulási szándékuk

Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése:

- pozitív tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és a legszűkebb környezetükről
- tudják magukat elkülöníteni más személyektől
- tanulják meg felismerni az életük különböző színterein, eltérő időpontokban szerzett tapasztalataik közötti kapcsolatokat, megtapasztalhassák az események ok-okozati összefüggéseit.

Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőtt lét szerepeire:

- az egyes életszakaszok jellemzői, a szükségletek és igények megjelenése alapján biztosítani kell a tanulók számára az önálló döntéshozatal és választás lehetőségét.

Testi és lelki egészség:

- a jó testi és lelki közérzet megteremtése az iskolai nevelés-oktatás alapvető, pedagógiai jelentőséggel bíró feladata.

Információs és kommunikációs kultúra:

- a hiányzó kommunikációs készségek kompenzálása céljából szükséges a modern informatikai és számítástechnikai eszközök megismerése, speciális használata.

Hon és népismeret – európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

- ismerjék meg a kommunikáció, szociális interakció révén a kultúra alapvető fontosságú értékeit.

2.2.3 A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelésének – oktatásának alapelvei

– **A kommunikáció és interakció elve:** A világ jelenségeit intenzív testi kontaktuson keresztül kell a tanulók felé közvetíteni. Fel kell fedezni a kommunikatív szándékot a tanulók legegyszerűbb életműködéseiben is.

– **A normalizáció és a participáció elve:** Olyan életfeltételeket és életmodelleket kell biztosítani, amelyek a lehető legjobban megközelítik az életkoruknak megfelelő és társadalmilag érvényes mintákat.

– **A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükséglet orientáltság és a rehabilitáció elve:** A tanulóknak speciális, átfogó, egymást kiegészítő, fejlesztő, támogató és gondozó eljárásokra, komplex pedagógiai szolgáltatásra van szükségük.

A pedagógiai tevékenység központja mindig a tanuló személyisége.

Alapfeltétel a szakemberek magas szintű felkészültsége.

– **A kooperáció és a tudatosság elve:** A pedagógus és a tanuló közösen vesznek részt a tanítási – tanulási folyamat eseményeiben. Egységes elvárások, következetesség szükséges, ehhez fontos a tanulókkal foglalkozó valamennyi személy folyamatos információ és tapasztalat cseréje.

– **A differenciálás és individualizáció elve:** Egyéni gyógypedagógiai diagnosztizálás alapján egyéni fejlesztési tervek szerint valósul meg.

A fejlesztő nevelés intézményünk szerves részeként, a többi csoportunkkal azonos esélyekkel és lehetőségekkel működik!

2.3 Az iskola nevelési programja

2.3.1 A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

2.3.1.1 Alapelveink:

Iskolánkban a nevelő-oktató munka legfontosabb eleme a sajátos nevelési igényű tanulók sérüléséből adódó hátrányos következmények maximális csökkentése, ellensúlyozása.

A tanulók életkori és sérüléséből adódó specifikumok, lehetőségek, korlátok és speciális szükségletek figyelembe vételével az aktuális igényeknek megfelelően módosítjuk az alkalmazott módszereket, eszközöket, eljárásokat, tevékenységformákat és szervezeti kereteket. Differenciált és egyéni segítségnyújtást biztosítunk tanulóinknak, az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket figyelembe véve. A kiemelkedő képességű tanulók lehetőséget kapnak tehetségük kibontakozására.

Iskolánk nevelő-oktató munkájának alapja a demokratikus, humanista, az egyén tiszteletén, a lelkiismereti szabadságon, a személyiség fejlődésén alapvető közösségek, az etnikai csoportok és a nemek egyenlőségén alapuló, a szolidaritás és a tolerancia értékeit figyelembe vevő tanítási-tanulási folyamatok szervezése.

Kiemelt szerepet kap a kiegyensúlyozott, biztonságot nyújtó légkör biztosítása diákjaink számára, ahol az emberi, társadalmi kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a különösségét, a másságot is elfogadva. Ez alapot ad az esélyegyenlőség megvalósulásának.

2.3.1.2 Az intézmény, mint a hálózati működés résztvevője

A közösségépítéshez 2012-től felvállalt referencia-intézményi szerepünk is hozzájárul. Az intézményben évtizedek óta folyó magas szintű oktató-nevelő munka a széles spektrumú szak és szakmai szolgáltatás mind megalapozza, hogy a jó gyakorlatokat referencia-intézményként továbbítsa és népszerűsítse. Intézményünk küldetésének tekinti, hogy azt az innovációt és tapasztalatot, amelyet az évek során felhalmozott, megossza, megismertesse, egyben feladatának tartja, hogy további jó gyakorlatokat ismerjen meg és alkalmazzon működése során. Az intézmény szakmai, vezetésének valamint a tantestületnek meggyőződése, hogy az oktatási intézmények jó gyakorlatainak és tapasztalatainak megosztása és cseréje, e tapasztalatok gyakorlati adaptálása számottevően javíthatja a magyar közoktatás eredményességét. Oktatási intézményünk e misszió teljesítésében kíván szerepet vállalni.

Hálózati működésünk céljai:

- Olyan hálózatos együttműködés kialakítása a cél, amely biztosítja a jó gyakorlatok és eljárások megismertetését, segíti adaptálásukat és továbbfejlesztésüket.
- Hosszabb távon is fenntartható, nincs kiszolgáltatva a mindenkori költségvetési mozgástérnek.
- Innovatív, értékközpontú, motiválja a résztvevőket.

- Jövőorientált, nem öncélú, hanem az oktatási folyamatok megújítását, a korszerű módszerek meghonosítását és ezzel a nevelési rendszer versenyképességét szolgálja.
- Demokratikus, toleráns, és az együttműködéseket preferálja.

Hálózati működés fejlesztése:

A referencia iskolai státusz fenntartása hosszabb távon indokolt, ugyanakkor a célok teljesülésének elemzése, a szükséges korrekciók, finomítások végrehajtása rendszeres időközönként elengedhetetlen (tanévente két alkalommal). A felülvizsgálat értékeli a jógyakorlat-átadási technikák hatékonyságát, a módszerek eredményességét, a hálózatok működőképességét.

Az elemzés részben a pedagógusok önellenőrzésére épül, részben pedig egy iskolai szakmai team munkájára, amely vizsgálja a jó gyakorlatok kínálatát, és ezekhez viszonyítva határozza meg az addigi gyakorlat fenntarthatóságát, vagy dönt a fölülvizsgálatról. A cél nemcsak a jó gyakorlatok átadása, de azok átvétele, és ezzel együtt a helyi módszerek és technikák folyamatos korszerűsítése, megújítása, fejlesztése is egyben.

2.3.1.3 Általános céljaink:

- sajátos nevelési igényű tanulók készség és képességfejlesztése, rehabilitációja, rehabilitációja
- az alapvető tanulási képességek fejlesztése
- az általános műveltség megalapozása életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően
- a tanulók szociális képességének, viselkedésének, magatartásának formálása
- reális önismeret, önfogadás képességének kialakítása
- az ön és környezetellátó és védő technikák birtoklására nevelés
- biztos tájékozódás kialakítása a környezetben, viselkedés és megnyilvánulás különféle helyzetekben
- testi, lelki egészség megóvása
- felkészítés a társadalmi munkamegosztásban való részvételre olyan ismeretek elsajátítása, amelyek saját életének szervezésében, a munkavégzésben nélkülözhetetlenek
- a gyakorlati ismeretekkel, fizikai munkával létrehozott érték és hasznosságtudat kialakítása
- érdeklődés, természetes vonzódás felkeltése az ember környezetében megjelenő gyakorlati feladatok megoldására
- etikus gazdasági és társadalmi viselkedésmódok megismertetése.
- tanulóink számára elérhető legmagasabb szintű szaktudás biztosítása.
- országunk és tágabb környezetének, a nemzeti hagyományoknak megismertetése, a nemzeti identitás fejlesztése, a kisebbséghez tartozók azonosságtudatának ápolása.
- az európai humanista értékrend és az Európához tartozás erősítése (Állampolgári nevelés megvalósítása)
- a globalizációban rejlő lehetőségek és veszélyek felismertetése
- értékeink, kultúránk, szülőföldünk, népünk megismerése
- képessé tenni a tanulóinkat, hogy tanulmányaikat befejezve a társadalom rendezett életvitelű, eredményesen dolgozó tagjaivá váljanak

- gazdálkodással és pénzügyekkel kapcsolatos készségek fejlesztése, és az okos gazdálkodás képességeinek kialakítása.
- eligazodás a fogyasztási javak, szolgáltatások, marketinghatások és viselkedésmódok között.
- A kulcskompetenciák fejlesztése:
  - A tanulás kompetenciái
  - A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
  - A digitális kompetenciák
  - A matematikai, gondolkodási kompetenciák
  - A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
  - A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
  - Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

2.3.1.4 Az Irányelv célja

Az Irányelvben foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél. Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;
- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kapjon a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán, illetve ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is visszanyúljon;
- a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé,
- a tanulókat a nevelés-oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit;
- a sérült képességek, készségek, kompetenciák habilitációs, rehabilitációs, célú korrekciójának területeit;
- a nevelés-oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

2.3.2 Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

2.3.2.1 Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek számára az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésének lehetséges útja például az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketi tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot. Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni. A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az alsó tagozat 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. Érdemes élni az előkészítő szakasz meghosszabbításával is. A nagyobb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tanulási tevékenységre készíti a tanulókat. A nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie.

2.3.2.2 Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni. A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

2.3.2.3 A harmadik nevelési-oktatási szakasz (9–10. évfolyam) feladatai

A cél elsősorban az ismeretek megerősítése, szintetizálása, a tudáselemek rendszerbe illesztése, alkalmazása, a pályaorientáció, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása, a szociális képességek fejlesztése. A tanulók eltérő képességprofilja, iskolai életének különbözősége, egyéni fejleszhetőségi prognózisa esetén is kiemelt cél, hogy a tanulók elsajátítsák azokat az ismereteket és készségeket, amelyek az önálló életvitelhez, a munkaerőpiacra történő belépéshez, helytálláshoz és az egész életen át tartó tanulás megalapozásához elengedhetetlenül szükségesek. A nyelvi kommunikáció fejlesztése hangsúlyos feladat, de nem várható el minden enyhe értelmi fogyatékos tanulóól az elvont fogalmi hálókat érintő értelmezési és alkalmazási képességek kialakulása.

2.3.3 Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon vagy (korábban) oligofrénpedagógia szakon végzett gyógypedagógus vesz részt a nevelési-oktatási és/vagy fejlesztési folyamatban, valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;
- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;
- elengedhetetlen az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása, az elért eredmények összehasonlítása a kiinduló állapottal, a pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos és mérhető információk gyűjtése, ezek alapján az egyéni fejlesztési terv módosítása;
- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó és absztrakciós szint biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- a fogalmak lassú érlelése, a sokrétű és intenzív tapasztalatszerzés, az elvonatkoztatás lépéseinek szemléltetésén alapuló folyamat a fogalmak fokozatos „bővítését” teszi lehetővé;
- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel;
- a gondolkodás rigiditása miatt a kérdések egyszerűsítése, a feladatelemek kis lépésekre bontása vagy analógiák alkalmazása hozzájárul a tanulóban már meglévő tudáselemek megerősítéséhez, a tovább lépéshez;
- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;
- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, gondolattérkép stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térrelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;

- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.

Összességében véve a cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

2.3.4 A NAT alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelés- oktatása során

2.3.4.1 Tanulási és nevelési célok:

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

Testi és lelki egészségre nevelés:

Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakoroltatása is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.

Médiatudatosságra nevelés

A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval segíti ezt a folyamatot, valamint fejleszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás

folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.

A tanulás tanítása, pályaorientáció

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttlét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai szinten belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).

A fenntarthatóság, környezettudatosság

Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell hogy jelentkezzen.

2.3.4.2 Kiemelt kompetenciaterületek:

A Nat-ban alapvető célként meghatározott kiemelt kompetenciaterületek fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók integrált (inkluzív) és a gyógypedagógiai intézményekben megvalósuló nevelési formáiban egyaránt fontos nevelési-oktatási elvárásként jelenik meg. Ennek biztosítása elengedhetetlen a társadalmi integráció szempontjából, s különös hangsúlyt kap az önálló életvezetés, a munka világába való beilleszkedés érdekében.

Alapkompetenciák:

Az alapkompetenciák teszik lehetővé a többi kompetenciaterület fejlesztését. Ezáltal a tanulók használható tudáshoz jutnak, ami kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is. Az írás, olvasás, számolás, a térben és időben való tájékozódás, valamint az IKT-eszközök alapszintű használata lehetővé teszi, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes legyen önálló ismeretszerzésre. Fontos a tanuló pozitív viszonyulásának kialakítása a feladatokhoz és az élethelyzetekhez. Ezen feltételek megteremtése az egész nevelési folyamaton végighúzódik.

2.3.4.3 A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

Kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapvető, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvi fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.

Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra.

Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez

úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világgép kialakítása a feladat.

Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

2.3.5 Intézményünkben folyó nevelő – oktatómunka eszköz- és eljárásrendszere

Általános eszközök, módszerek:

Nyelvi (verbális) eszközök:

beszéd - beszélgetés (irányított beszélgetés, spontán vagy tervezett formájú, egyéni vagy csoportos)

Nem nyelvi (non verbális) eszközök:

- arckifejezés (mimika)
- szemmozgás
- tekintet
- testhelyzet, testtartás
- mozdulatok (gesztusok)
- kulturális jelzések

Szociális technikák:

Technikák az ön- és emberismeret fejlesztéséhez:

- fejlesztő beszélgetés szociális készségfejlesztő technikák:
- minta- és modellnyújtás
- megerősítés (buzdítás, dicséret, jutalmazás) szerepjáték
- dramatizáló tevékenység

A meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei:

- az oktatás valamennyi módszere
- meggyőzés
- minta
- példa
- példakép
- példakövetés
- bírálat
- önbírálat
- beszélgetés
- felvilágosítás
- tudatosítás
- előadás
- vita
- beszámoló

A tevékenység megszervezésének módszerei:

- követelés
- megbízás
- ellenőrzés
- értékelés
- játékos módszerek
- gyakorlás

A magatartásra ható módszerek:

- ösztönző módszerek:

- ígéret
- helyeslés
- biztatás
- elismerés
- dicséret, pozitív megerősítés

A jutalmazás formái:

- szóbeli dicséret
- írásbeli dicséret
- oklevél
- jutalom (könyv, különféle tárgyi jutalmak, tanulmányi kirándulás, táborozás)

A szóbeli dicséret nyilvános formái:

- osztályfőnöki órán, osztályközösség előtt, iskola tanulói előtt
- iskolai összejöveteleken (tanévzáró ünnepély, ballagás stb.)

Az írásbeli dicséret formái:

- osztályfőnöki dicséret (Kréta napló)
- igazgatói dicséret (Kréta napló, nyomtatott)
- oklevél
- alapítványi, megyei, országos szintű elismerések
- osztályozás
- jutalmazás

Kényszerítő módszerek:

- felszólítás
- követelés
- parancs
- büntetés

A büntetés formái:

- szóbeli figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés, intés, rovás
- igazgatói figyelmeztetés
- nevelőtestület elé idézés
- tanuló kizárása az iskolából (csak tankötelezettség korhatárán túl!)

Gátlást kiváltó módszerek:

- felügyelet
- ellenőrzés
- figyelmeztetés
- intés
- tilalom
- elmarasztalás

3. Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a képességeinek, fejlettségének megfelelő fejlesztést. Joga van a különleges gondozáshoz, joga van ahhoz, hogy rendelkezésére álljanak azok a pedagógiai feltételek, amelyek hozzásegítik őt személyiségének, képességeinek legteljesebb kibontakoztatásához.

Olyan készségek fejlesztéséről kell gondoskodnunk, amelyek igazodnak tanulóink sérüléséhez, életkorához, személyiségéhez, felkészültségéhez. Ezek az ellátandó feladatok az iskolánk pedagógiai értékközvetítő tevékenységének lényegét adják, amelyek célja elsősorban a személyiség- és közösségfejlesztés.

Az eltérő nevelési igényű, tanulásban akadályozott, illetve tanulási részképesség-zavarral küzdő gyermekek jelentős deficittel indulnak az élet számos területén. Bármilyen komoly is a lemaradás, képességeiknek megfelelő szinten el kell érni, hogy érdekelje őket a világ, nyitottak legyenek az élményekre. Fejleszthetőségük szintjén ki kell alakítani bennük a kedvezőtlen külső adottságoktól való szellemi autonómiát: stressztől, deprimációtól, tragédiáktól, tisztességtelenségtől, megaláztatásoktól, stigmatizációtól. Lehetővé kell tenni, hogy sok minden tegye tartalmassá az életüket akkor is, ha az egy akadályozott élet, ha sokkal kevesebb biztonságot, jót kaptak az élettől, mint amennyire szükségük lett volna.

A tanulók személyiségfejlődését kibontakoztató pedagógiai folyamat azt a célt szolgálja, hogy a tanulók - adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban – minél teljesebben kibontakoztathassák ki személyiségüket.

Célzott pedagógiai munkánk eredményeképpen tanulóink váljanak képessé hatékony és önálló tanulásra a szükséges mértékű, egyénre szabott megsegítés mellett. A tanulás iránti pozitív attitűd kialakításához felhasználjuk a gyermekek és tanulók korábbi tanulási és élettapasztalatait. A hatékony és önálló tanulás kialakításához új tanulási lehetőségeket alkalmazunk

A pedagógia szerint a személyiség egyik legalapvetőbb sajátossága, hogy meghatározott szerkezettel rendelkezik, vagyis nem egyszerűen pszichikus folyamatok és képződmények összessége, hanem a különböző szintű és funkciójú komponensek strukturált, dinamikus egysége.

A nevelés, a segítség elsődleges alapfunkciója a személyiségfejlesztés. A nevelési folyamat a gyermek egyéni képességeinek, tulajdonságainak, egész személyiségének fejlesztése: az individualizáció és a perszonalizáció.

Minden gyermek egész személyiségével vesz részt élete minden történésében, és minden hatást és benyomást feldolgoz, ezért minden hatás alakítja a személyiségét. Ugyanakkor a hatásokat az előző benyomások feldolgozásával alakított személyisége válogatva értékeli, a hatásokra azután reagál, befogadásukat vagy elvetésüket maga határozza meg kialakult szükségletei, belső motívumai, érdekei, értékei szerint. Ez jelenti a személyiség viszonylatos autonómiáját. A személyiség külső hatások aktív feldolgozása által fejlődik.

A tanulást segítő személyiségfejlesztés összetevői a kongruencia (a valódiság, őszinteség, hitelesség), a feltétel nélküli pozitív elfogadás és az empatikus megértés.

Az iskolai személyiségformálás attitűdje az az atmoszféra, amely a fejlődéshez szükséges biztonságnak és elfogadásnak a melegét sugározza. A tanuló számára a lehető legoptimálisabb testi-lelki fejlődést, az értelmi és az érzelmi kibontakozást csak az egyéni szükségletekre épülő pedagógiai megoldásokkal érhetjük el.

A hatékony és önálló tanulás feltétele, hogy tanulóink ismerjék és értsék saját tanulási stratégiáikat, készségeiknek és szaktudásuknak erős és gyenge pontjait, valamint képesek legyenek megtalálni a számukra elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, az útmutatást, a támogatást.

A tanulóinkat képessé kell tenni a közös munkára, a saját munkájuk értékelésére, szükség esetén tanács, információ és támogatás kérésére.

Az nevelő-oktató munkának a személyiségformálásban betöltött két – hagyományos értelemben használt – alapfunkciója: az ismeretátadás és a képességfejlesztés egymásra épülve, összekapcsolódva, egymást kiegészítve és egyben erősítve jelennek meg. Mindezekkel párhuzamosan és velük kölcsönhatásban történik a diszharmonikus rendszerek átszervezése és a következményes károsodások megelőzése. Ez a komplex tevékenységrendszer eredményezheti a tanulók személyiségének egyensúlyát a fejlődés korlátai és lehetőségei között.

Az iskolától függetlenül jelen lévő szocializációs hatások, életminták nap, mint nap befolyásolják tanulóinkat a család, a kortárs csoportok és az információk tömege által. Ezek sajnos sok esetben a tárgyi értékek preferálását és negatív hatásokat közvetítenek felénk. Ezzel szemben az iskolai közösségben az ember, az élet, a természet szeretetét és megbecsülését, a pozitív életszemléletet, a humanisztikus értékeket kívánjuk erősíteni.

A családi nevelés problémái, a szülői modellek szerepének gyengülése miatt az iskolára jelentős szerep és felelősség hárul a normák közvetítésében, a szociális tanulás feltételeinek megteremtésében. Az iskolában eltöltött idő megnövekedésével sokoldalú lehetőség nyílik a közösségalkotó minták megismertetésére, az emberi kapcsolatok gazdagságának és az egymáshoz tartozás örömeinek megtapasztalására. A kudarcélmények, az elfogadottság és a sikerek hiánya miatt a tanulók közösségi nevelése, közös élményhez juttatása kiemelt fontosságú.

A személyiségfejlesztés feladatai az alábbi területekre bonthatók:

- Motoros képességek fejlesztése;
- Kommunikációs képességek fejlesztése;
- Kognitív képességek fejlesztése;
- A kreatív képességek fejlesztése;
- Szociális képességek fejlesztése;

3.1.1 Motoros képességek fejlesztése

A motoros képességek fejlesztésének célja:

- a gyermek általános testi fejlődésének elősegítése
- a mindennapi élet praktikus feladataihoz szükséges mozgások fejlesztése és gyakorlása;

- a helyes beszédartikulációhoz és az iskolai tanuláshoz szükséges finommozgások fejlesztése;
- mozgás terén mutatkozó fejlődési elmaradások korrigálása;
- a szabadidő változatos és életkornak megfelelő eltöltéséhez és az egyes sportágak gyakorlásához szükséges mozgások megtanulása;
- a későbbi pályaválasztáshoz, illetve munkavégzéshez szükséges mozgások elsajátításának előkészítése,
- valamint az egészséges életmódot elősegítő szokások kialakítása

3.1.2 Kommunikációs képességek fejlesztése

- A közlés és befogadás, a szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése minden pedagógus feladata.
- A kommunikációs képességek csak differenciáltan fejleszthetők eredményesen. A gyermek képességei a tevékenységei során fejlődnek. Ezért valós kommunikációs helyzetek sorozatát kell megteremtenie a pedagógusnak, amelyekben a tanulók mind a közlő, mind a befogadó szerepét átélhetik. Ebben a légkörben megbeszélhetnek, kérdezhetnek, vitázhatnak, véleményezhetnek, megfogalmazhatják észrevételeiket és indulataikat éppoly gyakorisággal kommunikálva egymással, mint a pedagógussal. Mindehhez kockázat- és félelemmentes légkör szükséges, az elemző és fejlesztő értékelések biztosításával, a minősítő megnyilvánulások számának jelentős csökkentésével.

3.1.3 Kognitív képességek fejlesztése

- érzékelés, észlelés;
- a közvetlen és a megtartó emlékezet fejlesztése
- egyszerű logikai műveletek elvégzése, fogalmi összefüggések felismerése, bonyolultabb logikai műveletek elvégzése, problémamegoldás;
- kapcsolat kialakítása más pszichikus folyamatokkal – érzés, akarat – és más képességekkel kommunikatív, kreatív és motoros képességek;
- új helyzetekhez való alkalmazkodás, a folyamatosan változó feladatok megoldása, mint intelligencia – működés;
- önreflexió, interperszonális Én- kapcsolatok működése és megjelenése a tudatban;
- az Én-identitás kognitív megerősítése - a világismeret és az önismeret egymásra vonatkoztatása.

3.1.4 A kreatív képességek fejlesztése

A személyiségfejlesztés során biztosítani kell a kreatív képesség kibontakozásának alapvető belső forrását: az öröm, a derű, - és a vidámságélményt. Ezzel az élménnyel növeljük a gyermek biztonságérzetét, ösztönözzük a dolgok felfedező megismerésére, a cselekvésekben való részvételre.

Az utánzásokon, mintakövetésen, az emlékezésen alapuló tanulás eredményeiből kiindulva az individuum egyedi megismerő, érzés – és cselekvésbeli tulajdonságainak megjelenítése a gondolkodási folyamatokban és a létrehozott produktumokban.

3.1.4.1 Az orientációs képességek fejlesztése

A térbeli és időbeli tájékozódás elősegítése

- az etikai, életvezetési, anyagi, egészségi értékek személyes rangsorának kialakítása;
- a társadalmi élet normáinak, szabályainak, törvényének ismerete, vagyis a természet és a társadalom által meghatározott törvényszerű, szabályszerű viszonyok közötti eligazodást lehetővé tevő orientációs képesség fejlesztése.

3.1.4.2 Szociális képességek fejlesztése

Elő kell segíteni a felnövekvő gyermek számára a személyközi kapcsolatból származó élmények feldolgozását, a kapcsolatok kialakítását;

- részvételt a szociális aktivitásban;
- a tájékozódást a különféle szociális struktúrákban;
- aktív bekapcsolódás a közügyekbe

Mindezek segítségével hozzá kell járulni a gyermek - életkorának megfelelő - identitásának, önismeretének kialakulásához. A gyermek eközben ismereteket szerez, érzelmeket él át és a szociális képességeit kifejező tulajdonságokat gyakorolja.

A személyiségformálás folyamatában alapvető fontosságú:

- az elfogadás;
- motiválás;
- a pozitívumokra történő támaszkodás;
- sikerélményekhez juttatás;
- különleges gondozási igény kielégítésében a biológiai, pszichológiai és a szociális tulajdonságok komplex megközelítése;
- fizikai, szellemi és erkölcsi fejlesztés egysége és egyenértékűsége;
- a személyiségfejlesztésben résztvevő szakemberek együttműködése;
- a kötelező és szabadon választott tevékenységek egysége, integrációja a személyiségfejlesztés céljainak szolgálatában;
- minden gyermek sajátos, egyéni életútja, életesélye szempontjából döntő kompetenciák kialakításának előtérbe helyezése;
- a szociális és állampolgári kompetencia kialakítása

A személyiségfejlesztés célja: a személyiség belső tényezőiben az alábbi változások elérése:

- önkontroll, felelősség önmagukért, lehetőség szerinti önállóság, önfejlesztés igénye, személyes méltóság ;
- reális énkép, önismeret, önértékelés kialakítása; önmaga értékeinek felismerése;
- nyitottság, érdeklődés;
- igyekezet, szorgalom;
- esztétikai érzékenység;
- törekvés a testi-lelki egészség megóvására;
- pozitív értékrend;
- tanulási képességek, módszerek, ismeretszerzési igény kialakítása;
- információk feldolgozása, szelektálása;
- problémamegoldó képesség;
- alkalmazható tudás elsajátítása;
- kötődések, azonosulások - közösséghez, családhoz, társhoz, hagyományokhoz, szokásokhoz, hazánkhoz, kultúránkhoz, népünkhöz.

Az interperszonális viszonyban az alábbi változások elérése a cél:

- pozitív érintkezési formák, kapcsolatteremtés kulturált módja;
- egymásra figyelés;
- együttműködés képessége;
- mások elfogadása, szeretet, segítőkészség, önzetlenség cselekedetekben történő megmutatkozása;
- normatudat, viselkedés és magatartási szabályok megértése
- viselkedéskultúra a hagyományosan elfogadott normák, illemszabályok szerint;
- kommunikációs és metakommunikációs csatornák adekvát és kulturált használata;
- felelősségvállalás a tettekért;
- konfliktuskezelés békés technikák alkalmazásával;
- részvétel az iskolai közösségi életben;
- kritikai készség fejlesztése;
- társas kapcsolatok örömteli megélése, fenntartásukra irányuló törekvések.

3.1.4.3 A sajátos nevelési igényű, értelmileg akadályozott, tanulási nehézségekkel, illetve részképeség zavarokkal küzdő tanulók személyiségfejlesztésének sajátos elvei:

- A követelmények teljesítéséhez hosszabb időszavok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van.
- Az előírt minimális teljesítményekre építve szükség esetén sajátos, a fogyatékoságnak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése.
- A pedagógusok segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat a követelmények elérésében, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve.

A személyiségfejlesztés megvalósításának színterei: A személyiségfejlesztés nem elkülönülő tanóra feladata; szükséges integrálni a nevelés- oktatás- képzés rendszerébe.

A személyiségfejlesztés megvalósulása tanórák keretében: A személyiségfejlesztő feladatok összekapcsolják a különböző tantárgyak közös elemeit. A már meglévő tapasztalatokra kell épülniük, alacsony szocializációra, rossz élményekre, korábbi iskolai kudarcokra.

Tanórai feladatok a tanulók személyiségének alakításában, fejlesztésében:

Az értelem kiművelése:

- tanítás – tanulás folyamat tartalmi és formai elemeinek optimális megválasztása,
- a társadalmilag hasznos tevékenységre való ráismerés biztosítása (élmény, rácsodálkozás),
- a játéksmeret és az alkotásvágy fejlesztése,
- a tanulási teljesítmény optimalizálása,
- tapasztalati és értelmező tanulás képességének fejlesztése,
- az önálló tanulás képességének fejlesztése,
- differenciált tanulás-szervezés, tanulássegítés egyéni bánásmóddal,
- kognitív képességek fejlesztése,
- beszéd, beszédértés fejlesztése,

- szóbeli- és írásbeli kommunikáció képességének fejlesztése,
- idegen nyelv elsajátíttatása tanulóink képességi szintjén,
- a gondolkodás fejlesztése:
- problémamegoldás,
- összefüggések látása, kezelése,
- tehetséggondozás – differenciált fejlesztési lehetőségek alkalmazása.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos konkrét tevékenységrendszer, illetve módszertani alapelvek részletesen a helyi tanterv tantárgyainál kerülnek rögzítésre.

3.1.4.4 A személyiségfejlesztés megvalósításának lehetőségei a kötelező tanórák keretén belül:

Anyanyelvi nevelésben:

- szituációs játékok során irodalmi művek, párbeszéd megjelentetésével;

Művészeti nevelésben:

- tánc és dráma elemének felhasználásával;

Természeti nevelésben:

- környezetvédelmi akciók, gyűjtések során

Munkára nevelésben:

- technikai jellegű közös alkotómunka lehetőségeinek megteremtésével;

Vizuális nevelésben:

- plakátfestés, díszlet- és jelmezkészítés, rendezvények előkészítése;

Testnevelés órákon:

- a csoportkohézió erősítésével
- csapatjátékok, váltóversenyek, páros gyakorlatok;

Énekórákon:

- a közös éneklés örömeinek megismertetésével – játékos kánon, felelgető játék, népi gyermekjátékok, körjátékok;

3.1.4.5 A személyiségfejlesztés megvalósítása tanórán kívüli foglalkozások keretében

A tanórán kívüli tevékenység a személyiség önmegvalósításának szerves része.

A tanórán kívüli foglalkozások keretében megváltozik:

- a gyermek és a közösség kapcsolata;
- a gyermekek – nevelők együttműködése;
- a gyermek aktivitása, állóképessége javul,
- fejlődik az önbizalma,
- sikerélmény elérésére törekszik,
- a tanulását, ismeretbővítését segítő programok iránt fokozatosan érdeklődővé válik,
- megszerzett tapasztalatai alapján bővül a kapcsolata tágabb környezetével,
- olyan értelmes tevékenységek végzését tartja fontosnak, aminek előnyeit hasznosítani tudja.

A tanórán kívüli foglalkozások keretében kiemelt szerepet kap az együttműködés, alkalmazkodás, önellátás, önkifejezés, pozitív önértékelés képességének fejlesztése. Ezzel párhuzamosan olyan tevékenységi formák alkalmazása is jelen van, amelyek elősegítik a tanulók későbbi eredményes társadalmi beilleszkedését.

Fejlesztik a testi, lelki, szellemi egészséget, akaratot, jellemet, cselekvési képességet, erkölcsi arculatot, művelt, kulturált magatartást.

3.1.4.6 A tanórán kívüli foglalkozások szervezésével kapcsolatos követelmények, irányok:

- Az iskolakezdés első szakaszában célszerű egy-egy tevékenységi terület késleltetett indítása, a délutáni időszak lépcsőzetes felépítése.
- A csoport életkori sajátosságait, speciális szükségleteit megfelelően figyelembe véve lehet meghatározni a foglalkozások heti időtartamát.
- A jó időbeosztás, az átgondolt tervezés példaértékű a gyermek előtt.
- Az egyes tevékenységi területek programjába is beépülnek a fejlesztő szakemberek ajánlásai, amelyek kifejezetten játékos, indirekt formában illeszkednek a tevékenységi területekhez.
- A szabadidős tevékenységek sokrétű, széles választékot nyújtanak és igazodnak a tanulók igényeihez, képességeihez, életkori sajátosságaihoz, időtartam, módszer, eszközválasztás, helyszín tekintetében is.
- A tanuló olyan foglalkozáson vesz részt, amelyben sikereket érhet el, ahol egyenrangú tagja lehet a csoportnak, közösségnek, és amely egyben hozzájárul képességei fejlődéséhez is.
- A tevékenységek erősítik az én tudatot, az öröm forrásai, élményt nyújtanak a gyermekeknek, lehetőséget adnak az önmegevalósításra, a feszültség oldására.

3.1.4.7 A tanórán kívüli tevékenységek fajtái és személyiségfejlesztési lehetőségei

Manuális tevékenységek:

- kézműves foglalkozások
- faliújság, ünnepi dekoráció készítése, osztálytermek díszítése

A gyermek a maga fejlődési szintjének megfelelően megtanul valamit elgondolni, tervezni, képességeit mozgósítani, továbbfejleszteni. Olyan képesség-együttesek alakulnak ki benne, amelyek alkalmassá teszik alkotó munka végzésére. A gyermekek szociális képességeit fejleszti a kölcsönös felelősség, az együttműködés igényének formálása révén.

Formái: átmásolás különböző technikákkal, nyomatok készítése, agyagozás, különböző anyagok megmunkálása,

3.1.4.8 A manuális tevékenységek során fejlődő képességek, készségek:

- finommozgások
- analízis – szintézis képessége,
- formaérzékelés,
- vizuális emlékezet,
- reprodukációs készség,
- kompozíciós és dekoratív készségek,
- taktilis percepció.

Játék – mozgás:

- atlétikai foglalkozások, labdajáték, csapatverseny
- népi gyermekjátékok, néptánc, társastáncok, modern táncok

A gyermeket tevékenysége a többi játszótárral összehangolt cselekedetre készíti: A játék a gyermek számára örömforrás. Növeli a közösségi érzést, fokozza az alkalmazkodó készséget, edzi az akaratot.

Általa tanulja meg a gyermek az egyéni és a közösségi érdekek összehangolását. Nagy előnye, hogy a játékszerek használata kitartásra, helytállásra, felelősségvállalásra, a szabályok betartására ösztönöz.

A tanuló számára lehetővé válik, hogy:

- a társas érintkezésben szükséges normákat elsajátítsa,
- megismerje a társas kapcsolatok jellemzőit,
- érzékelhesse saját és mások érzelmi megnyilvánulásait, viselkedését.

A spontán élmények sorozata segítséget nyújt a magatartás tudatos irányításához, a következmények felméréséhez.

Formái:

- konstruktív játékok, szabályjátékok, szerepjátékok,
- tánc, sportjátékok,
- versenyek, vetélkedők.

A játék- mozgás során fejlődő képességek, készségek:

- szem-kéz koordináció,
- figyelem, koncentráció,
- mozgáskoordináció,
- önfegyelem,
- önkontroll,
- gondolkodási műveletek,
- szerialitás,
- emlékezet.

Művészeti tevékenységek: rajz, képzőművészet, énekkar, hangverseny-látogatás, színházlátogatás

A tanulók lehetőséget kapnak arra, hogy szabadon társuljanak, hogy számukra egy-egy vonzó tevékenységben részt vegyenek. Az azonos érdeklődési körű, de akár különböző életkorú tanulók közös munkájának eredményeit intézményi szinten, iskolai rendezvényeken bemutathatják.

Formái:

- színjátás,
- drámajátékok,
- bábozás,
- énekkar,
- ritmus-és hallásnevelés,
- ünnepi műsorok összeállítása,
- kiállítások szervezése a tanulók munkáiból,
- szavaló, versmondó versenyek.

Az önkifejezés, a személyiség valamennyi komponensére ható eszköz, a helyes önértékelés kialakulásának lényeges eleme.

Műhelymunka: kézműves szakkör

Személyiségfejlesztési lehetőségek:

- Lehetőséget nyújt a gyermekekkel való külön foglalkozásra.

- Elősegíti a gyengébb tanulók fejlődését.
- Alkalmat ad arra, hogy az egyéni ötletek megvalósuljanak.
- Egy-egy munkadarab elkészítésekor különféle technikai megoldások is felszínre kerülnek.
- Közös munkadarab elkészítése esetén minden tanulónak lehetősége van bekapcsolódni a tevékenységbe.
- Minden tanuló annyival járul hozzá a munkához, amennyire azt képességei lehetővé teszik.
- A tevékenykedés közben minden gyermeknek figyelnie kell társaira, azok véleményére, ötleteire, a munka részfázisainak sorrendjére és a saját szerepére. Az ilyen jellegű műhelymunka leginkább az analízis – szintézis, a figyelem és a szerialitás képességét fejleszti.

Tanítási órák keretében nem megvalósítható csoportos tevékenységi formák - célzottan személyiségfejlesztő foglalkozások:

- mentálhigiénés személyiségfejlesztő csoportfoglalkozások
- A tanulók sokoldalú – képesség -, kreativitás -, érzelmi, empátia -, én kép -, önismereti – fejlesztésének játékos technikái a nevelés „kiegyensúlyozása” végett a személyiség kibontakoztatásának elősegítésére.

4. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A közösségfejlesztés folyamat, mely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítja, megteremti. Iskolánk célját a tanítási órán és az azon kívül végbemenő pedagógiai tevékenység szerves egységében valósítja meg.

Tanulóinknak fokozott szüksége van a közösségi életre, a közösen átélt élményekre, hiszen az osztályhoz, az iskolához való tartozás érzése az iskolán kívüli életre is kihat. Fokozza a biztonságérzetét, elősegíti a családi és lakóhelyi közösség szabályainak elfogadását, betartását.

4.1 A közösségfejlesztés fő területei:

- *Tanórák*
- *Tanórán kívüli foglalkozások*
- *Diák-önkormányzati munka*
- *Szabadidős tevékenységek*
- *Rendezvények*
- *Saját hagyományaink*
- *Településhez kötődő hagyományok*

Ezek a területek feladataiban, céljaiban mások ugyan, de abban megegyeznek, hogy valamennyien hozzájárulnak

- az egyén közösségi magatartásának kialakításához
- a közösségi szokások, normák elfogadásához
- a harmonikus embertársi kapcsolatok fejlesztéséhez

Valamennyi terület közösen, egymást erősítve a tanulók egyéni képességeit, beállítódását figyelembe véve fejleszti a gyermek személyiségét.

Közösségfejlesztés során az iskolában foglalkoztatott valamennyi dolgozó példaként áll a diákok előtt s ehhez még segítséget nyújt a szülői munkaközösség és az iskolát segítő szervezetek.

Iskolai közösségi nevelő-oktató munkánk végső célja, hogy tanulóink aktív állampolgárrá váljanak.

Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részkapességek (pl. társadalmi viszonyrendszerek felismerésének képessége, az egyenlő bánásmódhoz való jog felismerésének képessége, a konfliktuskezelés, a humanitárius segítségnyújtás, az együttműködés képessége), értékorientációk, beállítódások, (pl. felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedés) elsajátítását döntően a tanulóink aktív részvételére építő tanítás – és tanulásszervezési eljárások minősége, illetve az iskolai élet demokratikus gyakorlata biztosíthatja.

4.2 Tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladatok

Az osztályközösség a gyermekek tanulmányi munkájának összefogó kerete.

Feladataink:

- a tanulás támogatása:
  - kölcsönös segítségnyújtással,
  - közösségi ellenőrzéssel,
  - tanulmányi és munkaerkölc erősítésével,
- a tanulók kezdeményezéseinek segítése
- a közvetlen tapasztalatszerzés segítése
- a közösségi cselekvések kialakításának segítése, fejlesztése (példamutatással, helyes cselekvések bemutatásával, bírálat, önbírálat segítségével)
- a tanulók önállóságának, öntevékenységének fejlesztése
- a tanulók jogainak érvényesítése mellett, a közösség iránti kötelességtudat kialakítása
- a folyamatosság biztosítása: a már elért eredmények továbbfejlesztése
- változatos munkaformákkal az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.

4.3 Tanórán kívüli foglalkozások közösségfejlesztési feladatai

A tanórán kívüli foglalkozások kötetlenebb tevékenységi formái és a közösen átélt érelemmel teli élményei a közösségfejlesztés kiváló területei:

- kirándulások
- túrák
- napközis foglalkozások (pl. klubfoglalkozás, munkafoglalkozás, szabadidős tevékenység)

Feladat:

- nevelje a tanulókat az önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére
- a tevékenységek pedagógiai irányításával biztosítsa, hogy a különböző játékok, tevékenységek megfelelően fejlesszék a közösséget, erősítsék a közösséghez való tartozás érzését

- ismertesse meg a tanulókkal a társas együttélés alapvető szabályait, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolathoz elengedhetetlenek
- sokoldalú és változatos foglalkozások irodalmi, zenei, képzőművészeti...)
- járuljanak hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez
- a séták, kirándulások mélyítsék el a természet iránti tiszteletet és a környezet iránti felelősség érzését.

A tanórán kívüli foglalkozások körébe tartoznak a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály vagy csoportfoglalkozások, melyek:

- a tanulmányi kirándulás
- környezeti nevelés (erdei iskola)
- kulturális rendezvények (múzeumlátogatás, színházlátogatás)
- sportrendezvények

A pedagógiai programba beépült: a tanulmányi kirándulás, a múzeumlátogatás és az erdei iskola.

A tanórán kívüli foglalkozások tematikája megjelenik a tanmenetben, az osztályfőnöki munkatervben is.

4.3.1 Tanulmányi kirándulások:

- osztály tanulmányi kirándulások
- évfolyam tanulmányi kirándulások
- iskolai szintű tanulmányi kirándulások
- érdeklődési körhöz kötött tanulmányi kirándulások
  - író, költő, művész, híres ember szülőházának megtekintése
  - neves évfordulókra rendezett ünnepeken való részvétel
  - turisztikai kirándulások
  - botanikai kirándulások

4.3.2 Múzeumlátogatások:

- rendszeres, minden évfolyamon ismétlődő, egyazon múzeum meglátogatását célzó látogatások
- időszakos kiállítások látogatása
- tantárgyhoz kötődő múzeumlátogatások (közlekedési-, ipari-, természettudományi-, mezőgazdasági-, halászati-, stb.)

A szabadidős tevékenységek formáit minden évben a mindenkori éves munkaterv tartalmazza

4.3.3 Klubfoglalkozások, szakkörök:

- kézműves
- énekkar
- ritmus
- informatika
- sport

- pályaorientációs (varró és kertész szakkör)
- ÖKO szakkör
- könyvtár

Versenyek:

- tanulmányi: helyi, megyei, regionális és országos szintig felmenő
- kulturális: különböző művészeti területeket érintő

Házi bajnokságok:

különböző sportágak keretében

Házi versenyek: a tanulmányi és kulturális – területi versenyek előtt

Diákönkormányzati nap: egészségnap

Multikulturális nap

Jeles napok:

- Föld napja, Madarak és Fák napja, Víz -Világ napja
- Költészet napja
- Kihívás napja

4.3.4 Diákönkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai

A diákönkormányzatok a tanulók önrányító közösségei, melynek keretében a tanulók a pedagógus irányításával együtt, saját fejlettségüknek megfelelő szinten intézik saját ügyeiket.

Feladat:

- olyan közös érdeken alapuló közös és konkrét célok kijelölése, melyek nem sértik az egyéni érdekeket, azokkal összhangban vannak
- a kialakított, meglévő, vagy hagyományokon alapuló közösségi munkálatok, közösségépítő tevékenységek fejlesztése
- a régi tevékenységek mellett új hagyományok teremtése
- olyan tevékenységek szervezése, melyek értékes esztétikai élményeket keltenek a közösség tagjaiban és ezzel erősödik, fejlődik maga a közösség
- a közösség iránti felelősségérzet, felelősségtudat kialakítása, fejlesztése
- a közösség érdekeit szolgáló, cselekvésre készítő tevékenységek szervezése
- olyan közösség kialakítása, fejlesztése, amely büszke saját közösségének sikereire, értékeli más közösségektől megkülönböztető tulajdonságait
- a diákok jogainak megismertetése mellett a közösség iránti kötelelősségtudat kialakítása

4.3.5 Szabadidős tevékenységek

A szabadidős tevékenység olyan örömet adó munkaformák közé szervezett foglalkozások, melyek kötődnek a tanulók személyes életéhez, társadalmi és egyéni problémáihoz. Hatása nem csak a csoporton belül érvényesül, hanem kihat az iskola más területeire is. A tevékenységeket élményekre épülő, problémamegoldást fejlesztő módszerekre kell építeni.

Feladatai:

- jó kapcsolat kiépítése az adott korosztállyal, szüleikkel, valamint a tevékenységet segítő külső szakemberekkel

- olyan közösségek létrehozása, amelyek nem csak befogadják, hanem tevékenységük által elérhetővé és élővé teszik kulturális örökségünket,
- csoporton belüli kapcsolatok erősítése
- a csoportokban végzett közös munka során az önismeret elmélyítése, az önfegyelem fejlesztése, a társak és a foglalkozásvezetők elfogadása, az együttműködés megalapozása, fejlesztése
- a tevékenységformákat hasssa át a kölcsönösség és az egyéni képességekre, aktivitásra való építés,
- a tevékenységformák kialakításában törekedni kell arra, hogy a résztvevők adottságába építve érdeklődésük ne alkalmanként, véletlenszerűen érvényesüljön, hanem tartós aktivitásra ösztönözzön,
- olyan erős érzelmi-értelmi felhívó erővel bíró témák kijelölése, amely során csodálkozva fedezhetik fel önmagukban a másik iránti érdeklődés, részvét, megértés, türelem szándékát és képességét, erősítve ezzel a közösséghez való kötődést,
- olyan csoportok kialakításának segítése, amelyek az emberi kapcsolatok pozitív irányú elmélyítése mellett hatnak az egész személyiség fejlesztésére, valamint hatással vannak a pozitív töltésű életmód kialakítására.

4.3.6 Rendezvények

Nemzeti ünnepeink megünneplését faliújságok készítésével és színvonalas műsorok összeállításával – melyeknek a tanulók a résztvevői – tesszük az ünnephez méltóvá.

Iskolai ünnepélyek, megemlékezések

- Az iskolával való találkozás gyermekeknek és szülőjének egyaránt a **tanévnyitó** ünnepélyel kezdődik. Ekkor tájékoztatást kapnak a tanév rendjéről, a felszerelési ellátásról, az elvárásainkról.
- Nemcsak a fogadás, a tanulók búcsúztatása is ünnepélyes formában történik, a tanévzárással összekötve. A **ballagást** mindenkor a tanulók műsora teszi ünnepélyessé, meghitté, emlékezetessé.
- Nemzeti ünnepeink méltó megünneplése
- Anyák napján a tanulók ünnepi műsorral, virággal, ajándékkal köszöntik a meghívott édesanyákat, nagymamákat.
- Az ünnepek sorában fontos helyen áll a téli szünet előtti utolsó tanítási napon a **karácsony** ünnepe közös iskolai műsorral.
- Évek óta kedves hagyományként a Mikulás köszönti a gyermekeket.
- A tél búcsúztatását és a tavasz köszöntését a hagyományos farsangi játékdélutánnal és a „kiszebáb” égetéssel ünnepeljük.
- Minden évben megrendezésre kerül a komplex tanulmányi verseny, amely önmaguk, egymás és a közösségi iránti kötelességtudatot és fejleszti.
- A gyermeknapi és pedagógusnapi rendezvényeket a diákönkormányzat szervezi.
- A tanév során legalább egy egész napos kirándulást szervezünk, minden osztály saját igénye szerint, az osztály közösséggé formálódása érdekében.
- A tanév folyamán két alkalommal tartunk szülői értekezletet.
- Szintén két alkalommal szervezünk nyílt tanítási napot, ahol a szülőknek lehetősége van betekinteni az iskola nevelő-oktató munkájába. Aktuális problémákkal az osztályfőnökök fogadóórán fogadják a szülőket.

- A tanulók életének hétköznapijait teszi színesebbé a gyermekközösség felnőtt és gyermekvezetői irányításával összeállított éves program. Ez az év jeles ünnepein kívül számos érdekes, változatos programot jelent, amit a mindenkori tanévi munkaterv tartalmaz.

4.3.7 Saját hagyományaink

- Névadónk tiszteletére minden tanév végén több napos „Pápay –napok” rendezvénysorozatot szervezünk:
- mentálhigiénés konferencia
- kézművesek utcája
- multikulturális nap
- Népdaléneklési verseny
- Közös program a nyugdíjas kollégákkal, szülőkkel, szponzorokkal
- „Pápay díj” átadása az alapító okirat szerint.
- Nevelő- oktató munkánk színvonalának emelése érdekében megyei szintű szakmai konferenciát szervezünk külső előadók meghívásával.
- Megalkottuk iskolánk logóját, ami levelezésünkben és rendezvényeinken iskolánk jelképe.

4.3.8 Településhez kötődő hagyományok

Tanulóink elfogadtatása, rehabilitációja érdekében a városi és megyei intézményekkel, iskolákkal jó kapcsolatot építettünk ki.

Résztveszünk rendezvényeiken:

- hagymafesztivál, városnap,
- hangversenyek, színházi előadások,
- egyéb kulturális rendezvények

Eredményes kapcsolatot alakítottunk ki a felnőtt fogyatékosok szervezeteivel (ÉFOÉSZ, Mozgáskorlátozottak Klubja, stb.)

Bekapcsolódunk országos és városi rendezésű sport – programokba.

- „Kihívás napja”
- Sportágválasztó nap
- „Mikulás futás” stb.

A fenti rendezvények színvonalas szervezésével, lebonyolításával biztosítjuk a hagyományok megfelelő ápolását.

5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Azoknál a gyermekeknél, akik beilleszkedési nehézségekkel küzdenek, magatartási problémák jelentkezhetnek, s akiknél magatartási zavarok mutatkoznak, általában nehezebben illeszkednek be a közösségbe.

Az ezzel kapcsolatos pedagógiai tevékenységeket a problémát kiváltó okok feltárása alapján lehet és kell megtervezni.

A célzott pedagógiai tevékenységekkel megszüntethetők lehetnének a problémák állandó forrásai.

5.1 A problémák forrásai

Belső források:

- a fontosság és az elismerés hiányának érzése;
- alig, vagy egyáltalán nem irányítják azt, hogy mi történik az életükben, a történetek feletti kontrol hiánya;
- elégtelen önfegyelem, önuralom;
- képtelenség arra, hogy önmagával vagy másokkal, illetve a helyzettel kapcsolatos érzéseket közöljék, a negatív és pozitív érzelmek között nincsenek átmenetek;
- a kritikus gondolkodásra és jó döntések meghozatalára, egészséges életvitelre való képtelenség;
- a szabályok és döntések következményeinek meg nem értése, el nem fogadása;
- iskolai sikertelenségek, érzése;
- gyenge önbizalom és kevés önbecsülés;
- a szociális kódok és értékek meg nem értése, el nem fogadása

Külső környezeti források:

- széthulló családok,
- a társadalmi hovatartozás érzésének hiánya;
- a család és a barátok hanyatló vagy minimális pozitív erkölcsi értékorientációja a szociális szabályokkal szemben;
- a család és a környezet kedvezően fogadja a negatív viselkedési formákat;
- gyengül az elkötelezettség az iskolával, a munkával, a tanulással szemben;
- szokásformáló szerek fogyasztása a szülői házban, a gyermek környezetében;
- erőszak a családban

5.2 Célzott pedagógiai tevékenységek

A gyermek eddigi életútjának ismerete:

- fejlődési lapok áttekintése ok-feltáró jelleggel;
- az új környezetbe történő érkezés előtti elbeszélgetés az újonnan érkezővel;
- kapcsolatfelvétel a családdal:
  - családlátogatás
  - a gyerekekkel kapcsolatos problémák, gondok közös megbeszélése;

Elfogadás – elfogadtatás

Lehetőség szerint az osztályfőnök készítse fel a közösséget az új gyermek érkezésére. A megérkezés pillanatától kezdve ő is legyen teljes értékű, aktív tagja a csoportnak.

Külső szakemberek bevonása: pszichológus, pszichiáter

5.3 Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek szerepe:

- Az oktató-nevelő munka eredményességének elengedhetetlen része a gyermekközösség minden tagjának a megismerése a probléma(k)ra való rálátás, a megoldási lehetőségek közös keresése. A gyermekeket képességükhöz, fejlettségi szintjükhöz méretezett feladatokkal kell ellátni, megbízni, módot és lehetőséget adva

ez által a felgyülemlett feszültségek, energiák levezetésére is. A célirányos és céltudatos feladatvégzés – felnőtt irányítása mellett – az önellenőrzést, a nehézségek leküzdését, a kudarc elviselésének képességét is fejleszti.

- Iskolánk tanórán kívüli tevékenységei a tanulók egész életét átfogják, szervezik, irányítják, befolyásolják, választékot kínálva a különféle lehetőségekből, melyek képességeik egyre sokrétűbb kibontakozását teszik lehetővé. Szerves kiegészítői az iskolai tevékenységeknek, elősegítik a gyermek személyiségének fejlődését. Tartalmazza a tanulók tanórára való felkészülését, fegyelmezett munkavégzését. Az önálló, kitartó munkavégzés során sikerélményhez jutnak a gyerekek. A magatartási problémák megelőzése érdekében kiemelt jelentőséggel bírhat az egyéni segítségnyújtás, a felzárkóztatás, a differenciált feladatok biztosítása.
- Csoport-terápia, önismeret-fejlesztés: Ha a gyermek rendelkezik megfelelő szocializációs képességgel, fejleszthetjük a csoport-terápia eszközeivel is. (önismereti játékok, farajz, családrajz) Mindezek által a gyermek megmutathatja az esetlegesen önmagában rejlő konfliktusokat. Az önismeret részleges vagy teljes hiányában felállított túlzottan magas mérce, irreális elvárások a pedagógus részéről mind elősegítik a kudarcélmény kialakulását, majd állandósulását, melyek magatartási problémákhoz vezetnek.
- A szabadidő eltöltése: A nevelő felügyelete mellett a pihenés, az önálló élménygyűjtés, a játék, az érzelmi élet kibontakoztatásának lehetősége. Segíti a közösség spontán alakulását, a társas, baráti kapcsolatok elmélyítését. Kisebbségnél szükséges a nevelő játékötlete, kezdeményezése. A felsőbb évfolyamokban már a hasznos időtöltés, az önművelés, szórakozás formáit kell elsajátítaniuk. Az irodalom, a zene, a báb, a film, a képzőművészet eszközein keresztül fontos az érzelmi árnyalatok bemutatása, átélése, belső feszültségek feldolgozására irányuló lehetőségek kihasználása. Hasonló célokat szolgál a dramatizálás gyakorlása, valamint az élmények verbalizációja. A sport, a játék nagymértékben elősegíti a helyes magatartási szokások – többek között az önfegyelem, a becsületesség – kialakítását, a szabályok elfogadását, azok betartását. Lehetővé teszi a csoportos élmény kialakulását, a versengés, küzdelem, nyereség, veszteség feldolgozását.
- Nevelési beszélgetés: A nevelő által irányított beszélgetéseken az érzelmi-erkölcsi élet alakítása, társadalmi normák közvetítése, átadása történik meghatározott tematika alapján, kapcsolódva nevelési nehézségekhez, magatartási problémákhoz.

5.4 A súlyos beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

- Lehetőség szerint kis létszámú tanulócsoporthoz szervezése.
- *Az egyéni tanulói munkarend lehetőségének biztosítása a törvényi kereteken belül*
  - tanuló (szülő) kérésére
  - szakértői vélemény alapján

5.5 Gyermekvédelmi feladatok megfogalmazása

5.5.1.1 Általános gyermekvédelmi feladatok:

Az iskola valamennyi tanulója érdekében, védelmében *megfogalmazott általános gyermekvédelmi feladatok* az elsődleges megelőzés céljával:

- személyiség – közösségfejlesztés - neveléssel kapcsolatos feladatok,
- iskolai ártalmaktól való megóvásra törekvés

- gyermeki – tanulói jogok érvényesítése
- szülők szemléletformálása, megnyerése, sokoldalú bevonása, motiválása
- együttműködés az általános gyermekvédelmi feladatok megvalósításában közreműködő intézményekkel

5.5.1.2 Speciális gyermekvédelmi feladatok:

- a gyermekek eltérő gyermekvédelmi problémáinak tudatos, tervszerű kiszűrése, feltárásai;
- az eltérő helyzetű és szükségletű gyermekek célzott, speciális kezelése, foglalkoztatása, fejlesztése;
- a gyermekvédelmi problémával küszködő tanulók szüleivel speciális pedagógiai bánásmód alkalmazása, megnyerésük külső segítő intézmények (ill. szakembereik) szolgáltatásainak, támogatásainak igénybevétele;
- speciális szakemberek széleskörű bevonása foglalkoztatása (orvos, védőnő, pszichológus, fejlesztőpedagógus, családgondozó stb.);
- együttműködés külső segítő intézményekkel

5.5.2 A gyermekvédelem tevékenységi formái, módszerei eszközei, eljárásai, szolgáltatásai

Az iskola alapvetően prevencióra törekszik, hiszen minden gyermeknek joga van a családjában nevelkedni, még a veszélyeztetett gyermeket is csak akkor szabad elszakítani a szüleitől, ha az éppen a gyermek érdekében végképp elkerülhetetlen. Az iskolai megelőzés sajátos formája a *generálprevenció*, amelynek keretében igyekszünk csökkenteni vagy megszüntetni azokat a fenyegető ártalmakat, amelyek nagy gyereklétszámot érintenek. *Speciális prevenció* keretében az egy gyermeket érő előnytelen hatásokat kell kivédeni.

A gyermekvédelmi munka első lépcsőfoka a tanulók és a szülők tájékoztatása tanév elején az osztályfőnök által az üzenő füzetben, ill. ellenőrzőben a gyermekvédelmi felelős kiletéről, fogadóórájáról. (Az intézmény portáján is ki kell függeszteni a szükséges adatokat).

Az eredményes pedagógiai tevékenységünk nem képzelhető el a szülők tevékeny közreműködése nélkül. Iskolánk és pedagógusaink feladata az is, hogy a szülő részére segítséget adjon gyermekük neveléséhez.

Az iskolában folyó nevelési feladatok végrehajtásához pedagógusainknak szüksége van azokra az információkra, amelyeket csak a szülő közölhet, amelyek segítik feltárni a tanuló fejlődését előrevivő, vagy hátráltató tényezőket. Ezért az iskoláknak meg kell teremtenie és rendszeresen működtetnie kell azokat a fórumokat, amelyek módot nyújtanak az iskola tevékenységeinek megismeréséhez, a vélemények, javaslatok beérkezéséhez érdemi feldolgozásához.

A felderítés során az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi felelős családlátogatásokon környezettanulmányt végeznek, amelyekből világossá válhat a problémás helyzet oka. *Családlátogatást* szervezni, csak az érintett gyermek és a szülők tudtával és egyetértésével lehet.

Környezettanulmány készítésénél fontos figyelembe venni és mérlegelni, rögzíteni a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség okait mutató szempontokat:

Hátrányos helyzet:

- anyagi ok
- művelődési hátrányból eredő ok
- egészségügyi ok stb.

Veszélyeztetettség:

- anyagi okok
- halmozott hátrányok
- deviáns, erkölcstelen családi környezet
- gyermek elhanyagolása, bántalmazása stb.

(Minden veszélyeztetett gyermek hátrányos helyzetű, de nem minden hátrányos helyzetű gyermek veszélyeztetett)

Az osztályfőnök a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel együttesen dönt a további tennivalóról, melynek több szintje lehet:

- A szülővel az első kapcsolatfelvétel után a folyamatos kapcsolattartás eredményezi a családgondozást.
- A szülőket tájékoztatjuk a segítségnyújtás különböző módjairól, igénybevételének lehetőségeiről. (szülői értekezleten is)
- Segítjük a gyermekjóléti alapellátások céljainak megvalósulását, a gyermekjóléti szolgáltatások helyi lehetőségeinek kidolgozásával:
- A gyermeki jogokról és a gyermek fejlődését biztosító támogatásokról való tájékoztatás, a támogatáshoz való hozzájutás segítése, Javaslattételi joggal élhetünk a pénzügyi és természetbeni ellátások igénylésében a megfelelő önkormányzati szervnél

Természetben nyújtott ellátások:

- Családtervezési, pszichológiai, nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés és a káros szenvedélyek megelőzését célzó tanácsadás. Törődni kell a szenvedélybetegség kialakulása elleni küzdelemmel, az egészséges környezet megteremtésével.
- A szociális válsághelyzetben lévő család, anya támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása.
- Szabadidős programok szervezése a veszélyeztetett tanulóknak, s figyelmének felhívása a gyermek hasznát szolgáló szabadidős programokra.
- A hivatalos ügyek intézésének segítése.
- A családgondozás keretében a családban jelentkező működési zavarok, családi konfliktusok megoldásában való segítségnyújtás.
- Gyermekbántalmazás, veszélyeztetettség vélelmezése esetén jelzés az érintett Gyermekjóléti Szolgálat és Gyámhivatal felé.
- Esetleges átmeneti gondozásba vétel sürgősségi megoldására javaslattétel.

5.5.3 Kapcsolatteremtés a különböző gyermekvédelmi szakellátás szerveivel

- Gyermekjóléti Szolgálatok családgondozóival (esetmegbeszélés, közös családlátogatás)
- Önkormányzatok gyermekvédelmi, gyámsági, szociálpolitikai csoportjaival
- Bűnmegelőzés munkatársaival
- Hivatásos pártfogókkal
- Családsegítő Központtal
- Egészségügyi szolgáltatás szakembereivel (Gyermekpszichiátria, az intézmény iskolaorvosa, védőnő,
- A különböző karitatív, nonprofit és a helyi civil szervezetekkel

Az iskolai gyermek és ifjúságvédelem területei

- Egyéni szinten: egyéni esetkezelés (pl. beszélgetések, ügyintézés, javaslatok további intézkedésre)
- Csoportos foglalkozások: önismereti csoport személyiséghatékony tréning
- Közösségi szinten: prevenciós tevékenységek összessége, amely túlnő egy-egy osztály, vagy csoport létszámán, összetételén (pl. mentálhigiéniai csoport, szexuális felvilágosítás)

5.5.4 Gyermek és ifjúságvédelmi munka

Bejáró tanulók esetében:

- A tanuló megfelelő családban történő neveltetésének támogatása, ennek elősegítése a család keretein belül.
  - családon belüli nevelési légkör segítése, a tanuló testi, lelki épségének óvása a családon belül.
- A családot segítő pénzbeli és természetbeli intézkedések szükségességeinek felderítése, a megfelelő javaslatok, környezettanulmányok elvégzése
- Tanácsadás a család ellátó tevékenységéhez, felvilágosítás a támogatások igénybevételeiben és annak elintézésében.
- A tanulók elemi szükségleteinek (élelem, ruházat, tanszer, pihenés) ellátásának segítése a családban.
- A rendszeres iskolába járás biztosítása, tartós igazolatlan mulasztás esetén a megfelelő intézkedés megtétele.
- A minél teljesebb napközi otthoni ellátás segítése.
- A tanuló intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása a tanuló igényei szerint. (ügyelet, étkezés, szakkörök, fejlesztő foglalkozások, logopédia, gyógytorna).
- A tanuló egészségi állapotának figyelemmel kísérése (szükség szerinti iskolaorvosi és szakorvosi ellátás biztosítása).
- A kulturált szabadidő eltöltésének biztosítása, az életkoruknak megfelelő rendezvényeken való részvétel.
- Nyári táborozáshoz szükséges anyagi erőforrások felkutatása és igénylése.
- A cigány etnikumból jövők figyelemmel kísérése, segítség a kulturális, szociális hátrányok csökkentésében, a szabályok, normák elfogadásában.

Kollégista tanulók esetében:

- A gyermek átmeneti gondozásának ideje alatt gondoskodni a testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának, egyéb szükségleteinek megfelelő ellátásáról, étkeztetéséről, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről (teljes körű ellátás biztosítása)
- A család és a gyermek folyamatos kapcsolattartásának biztosítása, elősegítése (látogatás, elvitel, levelezés, telefonkapcsolat, ajándékozás, csomagküldés)
- Segítség a család anyagi helyzetének (utazás, gondozási díj fizetése, ruházatkódás) megoldásában.
- Tanácsadás a családban esetlegesen felmerülő életvezetési gondok megoldásában.

5.5.4.1 Életkorhoz igazított feladatok:

Gyermekkorú fiatalok: (3-12 év) óvodás és kisiskolás korúak

- A tanulók elemi szükségleteinek (élelem, ruházat, tanszer, pihenés) ellátása a családban.

- A tanuló egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítása és testi épiségének óvása a családon belül és a családon kívül.
- A tanuló egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátás biztosítása az iskolaorvosi szolgálaton belül, keresztül.
- A tanuló intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása, a tanuló igénye szerint.
- A család szociális és anyagi helyzetének megfelelően különféle támogatások – pénzbeli és természetbeli – felkutatása, a hozzájutás segítése, valamint tanácsadás a családellátó tevékenységhez.
- Segítségnyújtás a kulturált szabadidő eltöltéséhez az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvényeken történő részvételhez.
- Gyors és hatékony intézkedést eszközölni a gyermeket veszélyeztető helyzetben.
- Folyamatosan ellenőrizni a tanuló eredményeit, a rendszeres iskolába járást – szükség esetén eljárást kezdeményezni.
- Segítséget nyújtani vallási, etnikai és kulturális hovatartozásuk gyakorlásában, a szabályok, normák elfogadásában.

Serdülő tanulók: idetartoznak az iskola felső tagozatát végzők és a szakiskola tanulói Folyamatos ellenőrzést, nyomon követést igényel a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett környezetben nevelkedő fiatalok otthoni életformája, ellátása, pihenése.

- Figyelni arra, hogy a családi minta, törődés, érzelmi kötődés mennyire szolgálja a tanuló erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődését.
- Milyen kortárs csoportokhoz kapcsolódik, ellenőrzött-e ezek tevékenysége.
- Használ-e a tanuló egészségre káros anyagokat, szereket, folytat-e korára, fejlődésére káros életmódot?
- Rendszeres iskolába járás elérése, a tanulmányai befejezése, pályaválasztás és eredményes beiskolázása érdekében.
- Segélyekkel, támogatásokkal javítani a család, a tanuló szociális helyzetét, elemi szükségleteinek kielégítését.
- Bekapcsolódni az iskolai tevékenységekbe, felzárkóztatásba, tehetség gondozásba, sportkörü munkába, az iskolán kívüli kortárs csoportok tevékenységébe.
- Életkorának, fejlettségének megfelelő kulturális programokra mozgósítani, a közszolgálati médiákban a megfelelő programok megtekintésére buzdítani.
- Folyamatos, őszinte érzelmi kötődést biztosítani, amelyben problémáit nyíltan feltárhatja.
- Segítséget nyújtani a napközis étkezés igénybeviteléhez, az egészségügyi ellátásokhoz és a segédeszközök megszerzéséhez.

5.5.5 A feladatellátás körülményei, módjai

5.5.5.1 A gyermekvédelmi munka személyi - tárgyi feltételei:

Az iskola pedagógusainak gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatait a Köznevelési Törvény szabályozza.

A gyermekvédelmi felelős teendői

- A tanulók gyermekvédelmi helyzetének évenkénti felmérése, folyamatos nyomon követése.

- Ismernie kell azt a *társadalmi makro- és mikrokörnyezetet*, amely az intézményét körülveszi, valamint ismernie a környezet és az intézmény kölcsönhatásait
- Ismernie kell az intézményének *szakmai színvonalát*, lehetőségeit és korlátait, helyét és szerepét az adott szakágazati struktúrában
- Ismernie kell az adott település vagy településrész *szociális jellemzőit*, a társadalmi rétegződés szintjeit, a családok jellemző csoportjainak életmódját, a gyermekek nevelésének hagyományait, és más fontos jellemzőket.
- Ismernie kell az *intézményére vonatkozó szabályozásokat*: törvényi, jogszabályi, helyi rendeleti előírásokat.
- Ismernie kell a *gyermekvédelem jogi szabályozását*, szintén a teljes jogalkotási mezőben, egészen a helyi, a gyermekek és fiatalok, sőt, a teljes családok érdekeiről szóló rendeletek szintjéig.
- Tudnia kell a *gyermek és ifjúságvédelem szakmai kérdéseiről*, múltjáról és jelenéről, figyelemmel kell kísérenie – legalább is fő vonalaiban – az európai és hazai trendeket, a fejlődés várható irányait.
- Egészségnevelési, ennek részeként kábítószer-ellenes program kidolgozásának segítése, végrehajtásának figyelemmel kísérése; szükség esetén intézkedés megtételének kezdeményezése az iskola igazgatójánál, tájékoztatás nyújtása a tanulók, a szülők és a pedagógusok részére.

5.5.5.2 A gyermekvédelem szervezeti és munkaformái, az információáramlás módja, követelményei

- Iskolánkban nem működik gyermekvédelmi munkaközösség, ezért a gyermekvédelem kérdései nevelőtestületi értekezletek alkalmával kerülnek megvitatásra.
- pedagógiai jellegű esetelemzések, esetmegbeszélések pedagógus, gyermekfelügyelő és gyermekvédelmi felelős között,
- intézményvezetővel történő egyeztetések,
- belső kapcsolatrendszerben (védőnővel, iskolaorvossal) – folyamatosan

Az információátadás-kezelés jogi-etikai követelményei

A gyermekvédelmi felelős a tudomására jutott, bizalmas információkat megőrzi, ill. a bizalmas szülői közléseket és az egyéb tudomására jutott információkat pedagógiaiilag szükséges mértékben tárja a pedagógusok elé.

A tapintatosság hivatásbeli, etikai követelménye valamennyi pedagógus és intézményben dolgozó kötelessége.

Az iskolai gyermekvédelem ellenőrzési-értékelési rendje

- A gyermekvédelmi munka belső ellenőrzését, értékelését az intézmény vezetője végzi.
- Folyamatosan bekapcsolódik a gyermekvédelmi felelős a szakmai továbbképzésekbe.
- Teljes körű visszacsatolási rendszer működtetése (tanulók, szülők, pedagógusok, fenntartó).
- Adatbázis kialakítása és folyamatos karbantartása (adatfeldolgozás, adatbázis kezelés, elemzés).
- Az ellenőrzési - értékelési rendszer kialakításánál lényeges a megelőzés gyakorlatának érvényesülése.

- A törvényességi és szakmai kritériumok alapján a gyermekvédelmi helyzetet, munkát tükröző dokumentációk és a tényleges gyakorlat, tapasztalat elemzése, értékelése.

6. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

6.1 Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók mind a gyógypedagógiai, mind az együttnevelési folyamatban a kötelező tanórákon kívül részt vesznek egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozásokon.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket. A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során. A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában.

A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel. Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a reálisan megfogalmazott rövid és középtávú célokat, ezek elérésének lépéseit, a tervezett eszközöket, valamint a fejlesztés lehetséges helyszíneit. Funkciója a segítségnyújtás tervezése, koordinálása és ellenőrzése. Az együttműködő partnerek előre meghatározott időnként – például havonta, háromhavonta – ellenőrzik, értékelik a végrehajtás eredményességét, az akadályozó tényezőket, és új fejlesztési célokat tűznek ki. A fejlesztendő területek mellett figyelni kell a tanuló erősségeire is, és ezeket a kiemelkedő képességeket is be kell építeni a tervbe, illetve a foglalkozásokba. Az EFT segít, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló életét támogató különböző szakemberek összehangolják tevékenységüket, tudásukat; tapasztalatuk mindenki számára hozzáférhetővé és hasznosíthatóvá váljon.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás

támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat meg.

A kéttanáros modell során egy többségi pedagógus és egy gyógypedagógus dolgozik együtt azért, hogy közösen irányítsanak egy heterogén összetételű osztályt. Ahhoz, hogy ez sikeresen megvalósuljon, közösen kell tervezniük, közösen kell tanítaniuk, és ezt követően közösen is kell értékelniük. A megfelelő együttműködéshez a következő feltételek szükségesek:

- egyértelmű és nyílt kommunikáció;
- az osztályterem és az eszközök közös használata;
- a tantermi folyamatok közös tervezése;
- a tanórák közös megtartása;
- az osztály vezetését, szervezését segítő szabályok;
- közös értékelési normák.

6.2 A tehetség, a képesség kibontakozását segítő pedagógiai tevékenységek

A nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete az oktatási törvény rendelkezése szerint alakul.

- *Tanulási akadályozottság és tehetség*

A tanulási akadályozottakkal foglalkozó gyógypedagógusok számára megkerülhetetlen a kérdés, hogy beszélhetünk-e „tehetségről” a gyógyítva nevelésre szoruló gyermekeknél. A tényállás az, hogy egy fogyatékos embernek is lehet kiváló hallása, kez ügyessége, labdaérzéke, beszélő képessége.

És csakúgy, mint az épeknél, a tanulásban akadályozott gyermekek körében is ez a tehetség csírája. S legyen bármilyen szintű, rangú egy iskola, keresni, kutatni és művelni kell a tanítványok tehetségcsíráit.

- *A tehetséggondozás célja*

A pedagógusok szép és nehéz feladata, hogy embert formáljanak a gyermekből személyisége kibontakoztatásával; hogy fejlesszék a gyermekben azt az általános értelmi képességet, mely minden pályán szükséges az érvényesüléshez; és hogy megtalálják minden gyermek speciális tehetségét. A tehetséggondozás célja ennek a speciális tehetségnek a felkutatása, kibontakoztatása, folyamatos gondozása.

- *A tehetséggondozás lehetséges módjai*

A tehetséggondozás feladatainak iskolai megvalósítása differenciálással történhet. A differenciálás áthatja az iskola egész nevelési folyamatának feladatait, tartalmát, követelményét, módszereit, eszközeit, szervezeti formáit, értékelési rendszerét.

6.2.1 A differenciálás területei:

- gyorsítás, léptetés: Előnye, hogy egyszerre több év anyagát sajátíthatja el a gyermek egy vagy több tantárgyból;
- tanulócsoportok, egyének kiemelése, azért, hogy különös figyelmet fordítsunk rájuk (pl. versenyre felkészülés, tehetséggondozó foglalkozások);
- speciális pedagógiai tevékenységek szervezése, amelyek lehetővé teszik a tanulók egyéni jellemvonásainak feltárását, kibontakoztatását (pl. tanórán kívüli blokkok);

- differenciálást szolgáló szervezeti formák (pl. sportkörök, szakkörök, klubfoglalkozások, tanulmányi és kulturális versenyek, a művészetek műveltségterületen a kínálat növelését biztosító tevékenységek, idegen nyelv oktatása);
- differenciálást szolgáló tartalmak (a tantervben foglalt tartalmakat szintben, témakörökben meghaladó, dúsító, gazdagító jellegű programok);
- differenciálást segítő taneszközök biztosítása (pl. számítógépes programok, multimédia);

Mindezek mögött az az alapelv húzódik meg, hogy a tehetséges gyerekeknek mást és másképpen kell tanítani, kreativitásuk és személyiségük fejlesztésére gondolva.

6.2.2 Differenciálási lehetőségek a tanulásszervezésben

- képesség és érdeklődés szerinti csoportbontás;
- tartalmi különbségtétel;
- követelmények differenciálása;

Ez minden esetben azért történik, – leginkább a tanítási órán - hogy a tanulóban sejlő képességeket, hajlamokat teljes mértékben kibontakoztassuk, kreativitásukat, szociális kompetenciájukat, kognitív és effektív szférájukat fejlesszük.

A belső differenciálás a tanulók sajátosságaihoz igazodó szervezési módokban (egyéni, páros, csoportmunka) realizálódhat.

Nem csak a különféle csoportokba sorolással, vagy más és más feladatok adásával lehet segíteni a különböző tanulók adekvát fejlődését, hanem egy-egy képzési formára, tantárgyra, témára fordított eltérő időtartam biztosításával is. A rugalmasabb időkezelés elősegíti a hatékony differenciált oktatást. Mindezek a megoldások csak akkor eredményesek, ha folyamatos - a tehetséges gyermekek gondos, körültekintő kiválogatása, - a tanulók tevékenységének megfigyelésén alapuló rugalmas fejlesztés.

A tehetséggondozás megvalósításának feltételei

A differenciált fejlesztés csak akkor valósítható meg, ha a tanár rendelkezik a megfelelő pedagógiai kultúrával, autonómiával, s rendelkezésére állnak a szükséges programok, eszközök

6.2.3 A tehetséggondozás kiemelt területei iskolánkban

Iskolánkban külön gondot fordítunk a művészi tehetségek nevelésére és a sporttehetségek fejlesztésére.

6.2.3.1 A művészeti tehetségek nevelése:

- *Ének-zenei tehetséggondozás*

A tehetséggondozás módjai:

- tanórán belüli differenciálás
- énekkar
- ritmusszakkör

Egyes osztályokban vannak nagyon jó hallású, tiszta szép hangú, tehetséges gyermekek, akiket érdemes az énekkarban szerepeltetni.

Az **énekkar** legfőbb célja megismertetni a gyermekeket az éneklés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Az iskolai szakkör során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban. Az énekkar a

teljes iskolai korosztályt megmozgatja az általános iskola alsó tagozatától a szakiskola végzős diákjaikig. Az itt folyó közös munka nagy közösségépítő erővel bír, mely kihat az iskolai élet más területeire is. Eltűnnek a korosztályok közötti különbségek, nem a legügyesebbek és legokosabbak járhatnak ide, hanem minden zene iránt érdeklődő gyermek.

A **ritmusszakkörön** a tanulók a zenei, ritmikai alapokkal ismerkedik meg ritmushangszerek használatával. Elsősorban mozgással kísérve, játékos formában sajátítják el a szükséges ismereteket. A vidám foglalkozások alatt fejlődik a koordináció, a ritmusérzék, a saját testen való tájékozódás, a figyelem, koncentráció és számtalan képesség. Az iskolai zenepedagógiai munka az aktív hangszerhasználatot szorgalmazza, mely tradicionális népzene és igényes könnyűzene alapul. A közös ritmusjátékok során az élményének megteremtése nagyon fontos, melynek révén megvalósul a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája.

- ***Tánc tehetség gondozás***

A kiemelkedő zenei-, illetve ritmusérzékkel rendelkező gyerekek mozgáskoordinációja jól fejleszthető a zene segítségével, táncoktatás formájában. Különösen alkalmas erre a népzene, mert dallam- és ritmusvilága egyszerűbb, átláthatóbb, jól érzékelhető a tanulásban akadályozott gyermekek számára is. A mozgássorok elsajátítása igényli, és egyben tovább fejleszti a tehetséges tanulók figyelmét, emlékezetét, automatizálási képességét. Kedvezően hat emocionális életükre, a közösség előtt való szereplés pedig erősíti a feladattudatot, az önfegyelmet. Cserébe sikerélményt és magabiztosságot ad.

- ***Dráma tehetség gondozás***

A jó beleélő-képességgel rendelkező, nyitott, magabiztos és előadó-képességben tehetséges gyermekek foglalkoztatása a színjátszó körben történik. Itt bővíthetjük irodalmi műveltségüket, miközben fejlődik nyelvi kifejezőkészségük, figyelmük, hosszú távú emlékezetük, kitartásuk.

A szerepjátékok során átélt élmények kialakítják bennük a megfelelő empátiát, mely személyiségükbe beépülve pozitívan hat a majdani társadalmi beilleszkedésükre.

- ***A sporttehetségek fejlesztése***

Tanítási órán és tanórán kívüli foglalkozások keretében valósul meg. Testnevelés során differenciálással oldható meg a tehetség gondozás. A tanórán kívüli foglalkozások szinterei pedig:

- ***Iskolai sportköri foglalkozások:*** Célja a tanulóifjúság széleskörű mozgósítása, a tanulók felkészítése a különböző sportversenyekre, házi bajnokságokra. Itt lehetővé válik, hogy a tanulók kifejleszthessék képességeiket egy-egy sportágban. Feladata egy választott sportág versenyszerű művelése.
- ***Sportrendezvények:*** Ezek alkalmasszerűek, és céljuk, hogy egyrészt a tanulók ünnepélyes keretek között számot adjanak az iskolában folyó sportmunkáról, másrészt népszerűsítsék a testnevelést, a sportot.

7. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai

7.1 A pedagógus alapvető feladatai

A pedagógus alapvető feladata a rábízott tanulók tanítása, mellyel összefüggésben feladatai:

- tantervi tanítási órák megtartása,

- tanításra való felkészülés, a tanítás megtervezése,
- tanítási órákra való rendszeres didaktikai, módszertani felkészülés, szervezési előkészületek, foglalkozási vázlatok készítése, személyre szabott, individualizált tervezés előtérbe helyezéssel,
- egyéni tanrendű tanulók felkészítése és az egyéni fejlesztett tanulók fejlesztése,
- egyéb, tanórán kívüli foglalkozások (helyi tanterv szerint) megtartása,
- tehetséggondozás, felzárkóztatás,
- rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások, fejlesztési tervek készítése,
- nevelőtestületi és szakmai munkaközösségben való aktív részvétel,
- aktív részvétel az intézmény pályázati tevékenységében,
- kollegiális kapcsolatok ápolása, folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a nevelőtestület más tagjaival nevelési és szaktárgyi kérdésekben egyaránt,
- pedagógiai tevékenységhez kapcsolódó ügyviteli és adminisztratív tevékenységek elvégzése,
- az intézmény belső dokumentumainak készítésében való közreműködés,
- iskolai ünnepélyeken, hagyományos iskolai rendezvényeken és az éves munkatervben rögzített rendezvényeken való megjelenés, azok előkészítő, szervező munkái és ott a gyermekekkel kapcsolatos teendők ellátása,
- szabadidő hasznos eltöltésének, az intézmény kulturális és sportéletének szervezésében, lebonyolításában való közreműködés,
- a gyermek – és ifjúságvédelemmel összefüggő feladatokban való közreműködés,
- iskolai környezet alakítása,
- pozitív osztálytermi légkör kialakítása,
- a tanulók egymás közötti kapcsolatainak formálása,
- a tanulók egyéni problémáinak megoldásában segítségnyújtás, egyéni ráhatás,
- fegyelmezés, konfliktushelyzetek megoldása,
- tanulók fejlődésének, teljesítményének értékelése,
- az intézményvezető elrendelése esetén részvétel az osztályozó vizsgabizottságban,
- részvétel az önértékeléssel kapcsolatos tevékenységekben,
- továbbképzésen, konferenciákon való részvétel, az itt szerzett információk átadása a tantestületnek,
- folyamatos képzés, önképzés és tudásmegosztás,
- szükség szerint intézményi tanács, iskolaszék munkájában való részvétel,
- szülőkkel való folyamatos kapcsolat ápolása,
- tankönyvek közti tájékozódás, tankönyvek kiválasztása,
- órai segédanyagok, taneszközök gyűjtése, készítése,
- tanulmányi versenyekre való felkészítése, versenyek szervezése, ezeken való részvétel,
- tanulók kísérése kulturális-, sportversenyekre, vetélkedőkre,
- a tanulók felügyeletének, reggeli és óráközi folyosó és udvari ügyeletének biztonságos ellátása,
- az elrendelt helyettesítések ellátása,
- gyógypedagógiai főiskolai hallgatók gyakorlatának vezetése,
- az éves Munkatervben jóváhagyott beosztás szerint a faliújságok színvonalas, igényes és aktuális vezetése,
- tanítás nélküli munkanapokon a szakmai program és beosztás szerinti feladatok ellátása,

- tanügyi, jogi dokumentumok, törvények, minisztériumi rendeletek változásainak figyelemmel kísérése,
- internetes oktatást–nevelést segítő weblapok használata,
- a tanulók harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése,
- tagintézményvezetői megbízás esetén munkaközösség vezetése, osztályfőnöki és mentortanári feladatok ellátása.

7.2 Osztályfőnök az osztály közösségének felelős vezetője

A szükséges nevelési hatásokat, a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztését csak tervszerűen kialakított nevelési rendszerrel, gondosan egymásra épített nevelési tartalmakkal lehet megvalósítani. Ezt a munkát pedig az osztályfőnöknek kell összehangolnia, irányítania.

Az osztályfőnök munkája során igyekszik céltudatosan összehangolni az iskolai és az iskolán kívüli nevelési tényezőket, pedagógiai törekvéseket. Legfőbb feladata, hogy a reá bízott csoportot tervszerűen irányítsa, vezesse. A tanulókkal közösen tervezi, elemzi és alakítja az osztály életét, biztosítja annak bekapcsolódását az iskola egészének nevelési rendszerébe.

7.2.1 Osztályfőnök feladatai:

- az intézmény pedagógiai elvei szerint nevelni osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés tényezőinek figyelembe vételével,
- a gyermekkel való egyéni törődés ellátása, a sajátos nevelési igényéből fakadóan egyéni korrekciós feladatokra való javaslattevés,
- koordinálni és segíteni az osztályba tanító pedagógusok munkáját és látogatni óráikat, foglalkozásaikat,
- koordinálni és segíteni az osztályban dolgozó nevelőmunkát közvetlenül segítő dolgozó munkáját,
- minősíteni a tanulók magatartását és szorgalmát,
- rendszeres kapcsolatot tartani a szülőkkel, szülői értekezletet és fogadóórát tartani, szükség esetén családot látogat,
- A digitális, tantermen kívüli oktatás esetén a digitális tananyagok eljuttatásának ellenőrzése, koordinálása. A szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tananyagfeldolgozás könnyítése érdekében.
- közreműködni a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében,
- jelentős probléma esetén az intézményi vezetést haladéktalanul tájékoztatni,
- pontosan ellátni az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat: osztálynapló vezetése, anyakönyvi napló vezetése, statisztikai adatok szolgáltatása, fejlődési lapok vezetése, gyógypedagógiai vélemények készítése, bizonyítványok írása, a tantárgyi felmérések dokumentálása, évente két alkalommal osztályfőnöki jelentések készítése, osztályozó vizsgák jegyzőkönyvi dokumentálása,
- törekszik az indokolatlan mulasztások, megelőzésére, visszaszorítására,
- az iskolai munkatervben, illetve a tanítási programban szereplő tanulmányi kirándulások előkészítése az SZMSZ előírásai szerint, azokon való részvétel,
- részvétel az osztály kötelező orvosi vizsgálatain,
- javaslattevés a tanulók jutalmazására, büntetésére,

- az osztály tantermének, foglalkoztató termének igényes, esztétikus és gyermekcentrikus alakítása.

Az osztályfőnök rendszeres szakmai kapcsolatot tart a tagintézményvezetővel, a kollégium vezetőjével, nevelőivel, gyámokkal.

Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi munka az oktatási intézmény minden dolgozójára (akik a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával és ügyeinek intézésével foglalkoznak) kiterjedő összehangolt tevékenység.

8. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

Az iskola – mint nevelő – oktató intézmény – csak akkor működhet eredményesen, ha épít a tanulói érdeklődésre, figyelembe veszi a szülői érdekeket. A gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és az intézmény felnőtt nevelői közösségének összehangolt nevelői együttműködése.

Ennek az együttműködésnek

- alapja:	- a gyermek iránt érzett közös nevelési felelősség
	- megvalósítás formái: - a kölcsönös támogatás
	- az összehangolt pedagógiai tevékenység
- feltétele:	- a kölcsönös bizalom, tájékoztatás
	- az őszinteség
- eredménye:	- a családi és iskolai nevelés egysége és ennek eredményeként
	- kedvezően fejlődő gyermeki személyiség
	- szervezeti formái: - szülői munkaközösség
	- iskolaszék
	- diákönkormányzat

Az együttműködés formáit a fenti pedagógiai feladatokra építve két témakör köré csoportosítottuk:

8.1 Elvárások a szülői háztól

A szülők részéről a nevelőmunka segítéséhez a következő közreműködési formákat várjuk el:

- aktív részvétel az iskolai rendezvényeken
- ötletnyújtás az előadások témáihoz
- együttműködő magatartás
- őszinte véleménynyilvánítás
- a nevelési problémák őszinte felvetése, közös megoldása
- a családi nevelés nehézségeinek közös legyőzése
- érdeklődő – segítő hozzáállás
- szponzori segítségnyújtás

A szülő kötelessége különösen, hogy

- gondoskodik gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről,
- biztosítsa gyermeke óvodai nevelésben való részvételét, továbbá tankötelezettségének vagy képzési kötelezettségének teljesítését,

- kísérje figyelemmel gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét, gondoskodjék arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, és megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget,
- tartson rendszeres kapcsolatot a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal,
- segítse elő gyermekének a közösségbe történő beilleszkedését, az óvoda, az iskola, a kollégium rendjének, a közösségi élet szabályainak elsajátítását,
- megtegye a szükséges intézkedéseket gyermeke jogainak érvényesítése érdekében,
- tartsa tiszteletben az óvoda, az iskola, kollégium vezetői, pedagógusai, alkalmazottai emberi méltóságát és jogait.

8.2 Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatásaink

Az ingyenes szolgáltatások körében a nevelési program, a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a mindenki számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport -, vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát a nevelési – oktatási intézmény költségvetése is hozzájárul megszervezéséhez.

Iskolánk a gyermek helyes neveléséhez a következő segítségnyújtási formákat kínálja:

- családlátogatások
- nyílt tanítási napok, fogadó órák
- közös programok a szülőkkel – pedagógusokkal - diákokkal
- szülői értekezletek: előre tervezett illetve rendkívüli
- rendszeres és folyamatos tájékoztatás a tanulók tanulmányi előmeneteléről, magatartásáról a KRÉTA rendszeren keresztül,
- előadások szervezése: logopédus, pszichológus, egészségügyi szakember (orvos, védőnő) gyermek és ifjúságvédelmi felelős meghívásával
- pályaválasztási tanácsadás
- változatos témájú szakkörök indítása, ahol a tanuló a helyes viselkedési módokat gyakorolhatja
- közös kirándulások a testvériskolába, hasonló jellegű intézményekben folyó nevelő munka megismerésével a tanulók látókörének bővítése.

A tanuló kötelessége:

- hogy életkorához és fejlettségéhez, továbbá iskolai és kollégiumi elfoglaltságához igazodva, pedagógus felügyelete, szükség esetén irányítása mellett – a házirendben meghatározottak szerint – közreműködjön saját környezetének és az általa alkalmazott eszközöknek a rendben tartásában,
- a tanítási órák, kollégiumi foglalkozások, rendezvények előkészítésében, lezárásában.

8.3 Szülői részvétel

Az iskolában a szülőknek az oktatási törvényben meghatározott jogaik érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében szülői szervezet működik a szülői szervezetet segítő pedagógussal.

8.3.1 A szülői szervezet:

- a szülői szervezet (közösség) segítő pedagógus irányításával és koordinálásával működik. Figyelemmel kíséri a gyermeki, tanulói jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét
- megállapításairól tájékoztatja a nevelőtestületet és a fenntartót,
- a gyermekek, tanulók nagyobb csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal vehet részt a nevelőtestület értekezletein,
- a nevelési-oktatási intézmény házirendjében meg kell határozni, mit kell érteni a gyermekek, tanulók nagyobb csoportja alatt.

8.3.2 A szülői szervezet feladatai:

- Segíti az iskolai és a családi nevelés összehangolását,
- Szervezi a szülők tájékoztatását az intézmény célkitűzéseiről,
- Mozdósítja a szülőket a nevelőmunka feladatainak támogatására,
- Részt vállal a pályaválasztás és a gyermekvédelem teendőiben,
- Hozzájárul az intézmény nevelési, tanulmányi célkitűzéseinek, kulturális és sportprogramjainak megvalósításához.

8.3.3 A szülői ház és az iskola együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei:

- előadások szervezése: logopédus, nevelési tanácsadás, pszichológus egészségügyi szakember (orvos, védőnő) gyermek- és ifjúságvédelmi felelős meghívásával
- pályaválasztási tanácsadás
- változatos témájú szakkörök indítása, ahol a tanuló a helyes viselkedési módokat gyakorolhatja
- közös kirándulások a testvériskolába, hasonló jellegű intézményekben folyó nevelő munka megismerésével a tanulók látókörének bővítése.

8.4 Iskolaszék

A székhelyintézményben a magasabb jogszabályokban előírtak szerint, az intézmény működésében érdekelt személyek és szervezetek együttműködésének előmozdítására, a nevelő-oktató munka segítésére, valamint az iskolahasználók érdekeinek jobb képviseléséért iskolaszék működik. Az iskolaszék érdekegyeztető szerv.

8.5 Alapítvány

A „Fogadj el Alapítvány Makó” 1998. szeptember 8-án magánalapítványként jött létre, mely azóta is a kitűzött célok megvalósításáért tevékenykedik.

Számlaszáma: OTP 11735074 – 20514309

Adószáma: 18463127-1-06

Az Alapítvány az 1%-ot 2002 óta tudja fogadni.

Célja: Az iskola oktatási, nevelési célkitűzéseinek támogatása. Az alapítvány juttatásaival az intézményben nevelkedő, tanuló és állami gondozott 3-24 éves korosztályú sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, „tanulási képességükben értelmileg korlátozott”

gyermek, tanulók esélyegyenlőségének javítását, a családi életre, az önálló életvitelre való felkészítést, a tanulmányok sikeres befejezését, a szakma elsajátításának előmozdítását tűzte ki célul.

Céljainak elérése érdekében az alapítvány tevékenysége során az alábbi közfeladatokat látja el:

- szociális tevékenység,
- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
- kulturális tevékenység,
- gyermek- és ifjúságvédelem,
- hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése,
- sporttevékenység,
- rehabilitációs foglalkoztatás,
- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése.
- az alapítvány működtetése a nevelési problémák megoldásának segítésére;
- közös rendezvények szervezése szülők és pedagógusok részvételével;
- közös kirándulások szervezése;
- üzemlátogatás a szülők munkahelyén.

Az együttműködés konkrét formáit a mindenkori tanévi (iskolai, osztályfőnöki) munkatervben rögzítjük.

9. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok:

9.1 Bevezető

Az iskola nevelési alapértékei között első helyen áll az élet és az egészség védelme.

Az egészség, mint a társadalmi lét és pedagógiai funkció nélkülözhetetlen alapja, olyan érték, amelynek védelme minden pedagógusnak - szaktárgyi képzettségre való tekintet nélkül – mindennapos nevelői feladata.

Hasonló nevelési alapérték, az egészségvédelem, az egészséges életmódra nevelés, Pedagógiai nyelven: egészségnevelés.

Általános elvként megfogalmazható: minden gyermek iskolai tananyagában kiemelt helyet kell, hogy elfoglaljon az egészségoktatás, a pozitív egészségkép kialakítása.

Az egészségnevelés célja, hogy a tanuló képes legyen objektíven felmérni saját egészségi állapotát, ismerje az egészségkárosító tényezőket, azok veszélyeit. El kell érni, hogy az egészségéért tegyen valamint, alkalmazza megtanultakat.

Ezt legjobban akkor tudja elsajátítani, ha erre a tanórai alternatív módszerek alkalmazására, vagy az azon kívüli programok keretében lehetőséget kapnak a diákok.

Különösen hatékony, ha ezek a programok a pedagógusok, neves helyi előadók és a család együttes részvételével történik.

9.2 Az egészségnevelési program célja

Programunkban az egészségnevelés terén a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt, melyet az egész iskola bevonásával kívánunk megvalósítani.

Feladatunk a tanulók szomatikus fejlődésének és egészségmagatartásának nyomon követése.

Az egészségnevelés a szülők, pedagógusok, diákok széleskörű, aktív együttműködésén alapul. Az egészségnevelési és környezetnevelési programokon keresztül lehetőség szerint bevonjuk a szülőket, a családokat, ezzel teret biztosítva az egészséggel, - egészségmegtartással kapcsolatos, meglévő társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére. Feladatunk a tanulókat a helyes családi életmódbeli, életvezetési elemekre rávezetni és a megfelelő konfliktuskezelési kultúrát megtartani. Teljesítményorientált világunkban a személyiségformálás és fejlesztés fő célkitűzéseink egyike.

Célunk az, hogy a tanulóink viselkedésébe az egészséges és magatartási minták beépüljenek, valamint, hogy megszerezzék és elsajátítsák azokat az ismereteket, készségeket és képességeket, amelyek segítségével önmaguk választják az egészséget, az egészséges életmódot.

Cél: olyan program kidolgozása, amely az oktatási, nevelési gondozási – pedagógiai folyamat egészébe beépül, felmenőrendszerű, és amely az egészséggel kapcsolatos ismeretek, készségek elsajátítását, pozitív attitűd kialakítását célzó bázisanyagon alapul. A tanórán belüli program alapozását a kerettantervben meghatározott elvek alapján kell készíteni, amit ebben a vonatkozásban az egészségfejlesztési terv kíván, vagyis az ezt kiegészítő egyéb tevékenységek összességét jeleníti meg.

9.2.1 Általános helyzetleírás

Iskolánk az ország Délalföldi régiójában, Csongrád-Csanád megyei mezővárosban Makón, a város központjában, jól megközelíthető helyen található. Városunk a Maros partján fekszik. Iskolánk nyugalmas, kisforgalmú, tiszta levegőjű zöldövezetben, a gyermekek számára ideális helyen van.

Az iskola épületének helyzetképe, a javulást szolgáló célok és a változást segítő feladatok

<i>A helyzetből adódó jellemzők</i>	<i>Célok</i>	<i>Tevékenység, feladat</i>
Közlekedés	- közlekedés biztonság növelése	- közlekedésbiztonság ismeretek kiemelt tanítása - kerékpárral közlekedők számára kerékpártároló
Zaj	- csökkentés	- fák, cserjék ültetése
Légszennyezés	- csökkentés	- növények gondozása, pótlása - gyomtalanítás, parlagfű mentesség
Szemét	- tiszta, egészséges környezet	- felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről, - felvilágosítás a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségéről - zöld hulladék komposztálása
energia-felhasználás	- takarékos fűtés	- nyílászárók javítása
Világítás	- takarékos használat	- természetes fény előtérbe helyezése
Vízfelhasználás	- egészséges ivóvíz - vízfogyasztás csökkentése	- víztakarékos öblítés - csapok karbantartása
Csatorna	- karbantartás	- környezetbarát takarítószerek alkalmazása

Udvar	- nagyobb természetes tér biztosítása	- sövények ültetése, füvesítés - természetes anyagok felhasználása ill. csúszásmentesítése
Iskola belső	- tiszta, meghitt környezet	- festések, felújítások, tisztasági meszelés, karbantartás - élősarok létesítése - tantermek gyakori szellőztetése - rendszeres portalanítás - akadálymentes WC-k létrehozása - a lépcsők akadálymentesítése
Az iskola eszköz ellátottsága	- a tanítás-nevelés élményközpontúságának növelése - esztétikai érzék fejlesztése - egészséges személyiség kifejlődése	- a tanterekben a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő iskolabútor biztosítása - a tantervi multimédiás eszközök biztosítása - ismeretterjesztő folyóiratok, könyvtár, CD-filmtár bővítése
Tornaterem, tornaszoba	- a tanulók mozgásigényének kielégítése, - mozgáskorrekció	- mozgásfejlesztő eszközök biztosítása - kerekesszékek beszerzés

9.2.2 Nem anyagi erőforrások

Belső erőforrások

- **Iskolavezetőség:** Támogatja az egészségnevelési és környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet. Anyagi erőforrásokat teremt.
- **Tanárok:** Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. A tantárgyakba beépítve tanítják az egészségnevelési és környezetnevelési tartalmakat.
- **Diákok:** Az iskola minden tanulójának feladata, hogy vigyázzon a környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Óvja önmaga és társa testi épségét és egészségét.
- **Iskolapszichológus.** Az iskolapszichológus felméréseivel és azok elemzésével segíti az egészségnevelési munkát.
- **Védőnő** – folyamatosan figyelemmel kíséri a tanulók szomatikus és egészségi állapotát, felvilágosító tevékenységével megelőzi a káros elváltozások kialakítását;
- **Iskolaorvos:** Előadások tartása az egészséges életmódról.
- **Nem pedagógus körben foglalkoztatottak:** Támogatják a tanári munkát az egyes programok háttérének biztosításával.

Külső erőforrások

- **Fenntartó:** A fenntartóval való kölcsönös együttműködés – az iskola egész életén belül – az egészségnevelési és környezeti nevelési program megvalósítása szempontjából is fontos.

Anyagi erőforrások:

- Alapítvány
- Fenntartó

- Saját bevétel – teremkiadásból
- Pályázat

Egészségi állapot (szakemberek):

- iskolaorvos
- fogorvos
- védőnő
- pszichológus
- mentálhigiénés szakemberek
- logopédus
- gyógypedagógusok

Az intézményben speciális nevelési igényű, tanulásban értelmileg akadályozott gyerekek tanulnak. Sok esetben a mentális retardációhoz markáns viselkedés zavar is társul.

Gyakori a mozgásszervi eltérés (scoliosis, pes planus, mozgáskorlátozottság) a szembetegség és caries. Előfordul epilepszia, asthma bronchiale, Little-kór, vesebetegség, hallássérülés, étel- és gyógyszerallergia.

Szakemberek a tanulók egészségi állapotát és a szükséges kontroll vizsgálatokat folyamatosan nyomon követik. Az intézmény főállású pszichológust foglalkoztat. Az iskolaorvos heti egy alkalommal, a védőnő heti két alkalommal látja el tanulóinkat. A fogorvos tanévenként felülvizsgálatot és ellátást végez.

Évente egyszer minden tanuló orvosi és védőnői szűrővizsgálaton vesz részt, ahol szomatometriás-, mozgásszervi-, érzékszervi- és vizeletvizsgálat, vérnyomásmérés és golyvaszűrés történik.

A védőnő hetente egyszer tisztasági vizsgálatot végez az egész iskolában.

9.3 Egészségnevelési szakmai program

9.3.1 Az egészségnevelés szellemiségének általános jellemzése

- pozitív, egészséges életfelfogás hangsúlyozása;
- a gyerekek meglévő ismereteire alapoz;
- az egészség nem egyenlő a betegség hiányával;
- az egészségbarát viselkedésformák érett, kiegyensúlyozott személyiség bázisán jönnek létre;
- életünket, szokásainkat, kapcsolatainkat kell megértenünk ahhoz, hogy
- egészségbarát alkalmazkodási és viselkedési formákat tudjunk választani;
- az egészséges életmintákat, viselkedésformákat nem lemondással teli szenvedés árán kell elérni, hanem önbecsülésen alapuló működőképes alkalmazkodási formák révén.

9.3.2 Általános célok és feladatok az egészségnevelésben:

Általános

- El kívánjuk diákjainkkal sajátítani azokat az ismereteket és képességeket, amelyek birtokában eligazodnak az őket körülvevő ellentmondásos és szövevényes világban. Arra törekszünk, hogy az értékek közül helyesen tudjanak választani, kialakuljon saját, az életkoruknak megfelelő, megbízható értékrendjük.

- Az ismeretek elsajátítása által legyenek képesek életmódjukban megvalósítani a társadalmilag elfogadott együttélési és viselkedési normákat; életmódjuk egészséges legyen, vállalják önmagukat, igényeljük önmaguk fejlesztését, érzelmi életük egyensúlyban tartására törekedjenek, egészségesen dolgozzák fel sikereiket, kudarcaikat;
- Az egészséges életvitel alapkövetelményei szerinti életmód kialakítása;
- Az életet és környezetet védő magatartáshoz szükséges alapvető ismeretek és készségek elsajátítása, gyakorlása;
- A tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek az egészségük védelme érdekében;
- A tanulók ismerjék fel azt, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között;
- Kialakuljon a tanulóknál az önmagukkal szembeni felelősségérzet;
- Ismerjék fel a diákok azt, hogy miért szükséges a jövő tervezése, az életút tudatos építése;
- Lássák be a tanulók, hogy ebben meghatározó szerepet játszanak az egyéni döntések, helyzetmegoldási és megküzdési technikák;
- Nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon, személyközi kapcsolataik minőségén is múlik;
- Ismertesse meg a tanulókkal az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedésmódok, szokások kialakulását, feltételeit, valamint az ezeket befolyásoló tényezőket;
- Adjon támpontokat, értelmezési kereteket az életmódbeli döntések meghozatalához, ezzel is segítve, hogy az egészséget támogató magatartásformák, megoldási módok alternatívaként jelenjenek meg mindennapi életünkben;
- Képesse akarjuk tenni tanítványainkat arra, hogy saját felelőséggel vállalható döntéseket tudjanak hozni, merjék vállalni ennek következményeit.

Ezen feladatokon és célokon kívül kerül sor:

- Az általános műveltség gyarapítására;
- A tanulók világszemléletének és az erkölcsi értékrendjüknek alakítására;
- Az önismeret fejlesztésére;
- A kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására való felkészítésre;
- Differenciált emberkép és identitástudat alakítására;
- A személyiségjegyek fejlesztésére;
- A társas kapcsolatokban szükséges normák, készségek kialakítására;
- Az ember és környezete viszonyának reális érzékelésére;
- A nyitottság, a bátorság és a humorérzék emberi értéként való kezelésére;
- A tanulók toleráns, törvénytisztelő magatartásának kulturált vitakészségének megalapozására.

9.3.3 Általános módszerek:

- *Az irányított tapasztalatszerzés* (a probléma azonosítása, szempontjai, hatóterületei, okok felderítése, megoldási módok keresése), tevékenykedtetés előnyben részesítése
- *Az együttes élményszerzés*, a látottak, hallottak közös megbeszélései, a jól vezetett viták, szituációs játékok és a diákönkormányzatban, diákkörökben végzett önálló tanulói tevékenységek.

- A témák évfolyamként (egyre mélyülő tartalommal) visszatérnek, *folyamatos rendszerező ismétlésük* az osztályfőnökök feladata.
- Interjúk, felmérések készítése az iskola közvetlen partnerei és az egészség viszonyáról,
- Serdülőkori önismereti csoport-foglalkozások,
- Kortárssegítők képzése,
- Problémamegoldó gyakorlatok, értékeléssel,
- Részvétel a helyi egészségvédelmi programokon,
- Sport, kirándulás, egészségnap(ok) rendszeres szervezése,
- Az iskolai egészségügyi szolgálat tevékenységének elősegítése,
- Érveléstechnikai gyakorlatok (hatékony kommunikáció elsajátítása),
- Környezetvédelmi tevékenységek kialakítása (madárvédelem, faültetés),
- A szabadidő hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése,
- Az egészséges életmódra nevelés tantárgyakban történő megjelenítése.

9.3.4 Az iskolai egészségnevelés területei:

Az iskolai egészségnevelés kiterjed a tanulók:

- a testi (szomatikus) egészség védelmére,
- a lelki (pszichés) egészségvédelmére (pszichohigiénés)
- és a szociális egészség védelmére, a társas – társadalmi kapcsolatok harmóniájának alakítására.

Ennek értelmében az egészségnevelés 3 fő területe:

- szomatikus nevelés,
- pszichohigiénés nevelés;
- szociohigiénés nevelés

Szomatikus (testi) nevelés:

- Higiénés nevelés
  - személyiségi higiénére nevelés;
  - környezet higiénéjára nevelés;
- Egészséges táplálkozás
- Betegségek megelőzése
  - fertőző betegségek megelőzésére nevelés;
  - egyszerűbb rendellenességek megelőzése;
- Kondicionálás, testedzés
- Baleset megelőzésre, életmentésre nevelés

Pszichohigiénés (lelki egészségre) nevelés

- Egészséges életvezetés
  - egészséges napirend;
  - hibás viselkedés megelőzése, kezelése;
  - családi életre nevelés
- Stressz - elhárítás
  - stressz okok kiküszöbölése;
  - stressz hatás kompenzációja;
- Az abúzus és deviancia profilaxisa
- Érzelmi nevelés

Szociohigiénés (harmonikus társkapcsolatra történő) nevelés

- Kedvező társas miliő működtetése
- Kommunikációs nevelés

- kapcsolat – létesítés;
- szexuális nevelés;
- kommunikációs zavarok feloldása;
- A szerepfeszültségek feloldása
  - feszültségoldó technikák;
  - pszichoterápiás módszerek alkalmazása;
- A társadalmi izoláció megelőzése
- Egészségpropaganda

9.4 Az egészségfejlesztés intézményegységként eltérő súlypontjai:

9.4.1 Egészségnevelés az óvodában

A közoktatási törvény biztosítja, hogy minden sérült akadályozott fejlődésű gyermek születése pillanatától, illetve a szülők igényeihez alkalmazkodva, támogató segítséget kapjon.

Az értelmileg akadályozott óvodáskorú gyermek speciális nevelési szükségletet, sérülés specifikus módszereket, terápiás eljárásokat igényel. A gyermekek fejlesztését családias légkörű óvodában lehet megfelelően megvalósítani.

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermek egészségének megóvását. Ezen kívül nagy hangsúlyt kell fektetni a higiénés szabályok betartására (pl. a környezet tisztántartására stb.) Mindezek biztosítják a szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségek megelőzését.

Az iskolaorvosi – védőnői szűrések a gyermekek egészségi állapotáról adnak megfelelő képet. Nagy gondot kell fordítani a baleset-megelőzésre, a gyermekek testi épségének megőrzésére. Amely megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosításával a használati eszközök ellenőrzésével, karbantartásával, a felnőtt állandó kontrolljával megelőzhető. Önmaguk és társaik épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

Megvalósulási területek:

Testápolás – higiénés szokások kialakítása

Cél: A tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság kialakítása – tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törülközőt felismerni, kis segítséggel kezét törölni. WC-használat után – étkezés előtt kezét mosni, segítséggel fogat mosni, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fűjni, üljenek helyes testtartással.

Étkezés:

Cél: Esztétikus környezetben fokozatosan alakuljanak ki az étkezési szokások, tanulják meg a kanál, villa, szalvéta használatát, a pohárból ivást, rágást. Az ügyesebbek segítsenek a terítésben. Fontos az étkezésnél a helyes mérték és tempó megtanulása.

Öltözés – vetkőzés

Cél: Önállóságra nevelés, a fokozatosság elvét betartva tanulják meg az egyes ruhadarabok levételét, majd kis segítséggel a felöltözést, a saját ruhadarabok felismerését. Igényeljük a tiszta, ápolts külsőt, a rendet.

WC használat, szobatisztaságra nevelés

Cél: A pelenka nélkül rendszeres ültetés mellett, nappal „száraz maradjon” állapotól el kell jutni az után jelzés, majd szükséglet jelzéséig.

Testedzés

Cél: A természetes mozgásigény kielégítése, a tanteremben, avagy szabad levegőn való tornázás (heti 5 óra mozgásfejlesztés). Kirándulás, séták és sok idő eltöltése a szabad levegőn.

9.4.2 Egészségnevelés az általános iskolai évfolyamain

1. évfolyam: - „*Ismerkedjünk!*”

Az egységesítő filozófia négy eleme: kíváncsiság, sokféleség, ismerkedés és együttműködés. Ezek az elemek egyfelől segítik az iskolai beilleszkedést, másfelől megalapozzák a később egyre speciálisabbá váló egészségnevelési tartalmakat

2. évfolyam: „*Ki vagyok én?*”

Ahhoz, hogy tanulóink biztonsággal közlekedhessenek szűkebb tágabb környezetükben, megfelelő kiindulópontot jelent az önmagukkal való ismerkedés.

Tudniuk kell, hogy milyenek látja őket a környezetük, mire kell figyelniük, hiszen ha a szűkebb közösségből kilépnek (család, iskola), egészen más értelmezési keretbe kerülnek.

3. évfolyam: „*Helyem a világban*”

A „kilépés motívuma” különösen fontossá válik a harmadik évfolyamon, hiszen önállósodásuk során egyre nagyobb lehetőségük adódik arra, hogy megismerkedhessenek a tágabb környezetükkel, az ott tapasztalható örömmel, kihívásokkal, veszélyekkel és azok kezelésével.

4. évfolyam: „*Jól vagyok*”

Ebben az időszakban a család és az iskola biztonságából való kilépés már nem pillanatnyi. Tanulóinknak a tartós, biztonságos kint létre kell berendezkedni. Ezért legfőképpen pozitív egyensúlyi létállapot megismerésére és megteremtésére kell törekedni.

5. évfolyam: „*Egészséges életmód*”

Az életmódba beletartozik mindaz, amit a gyermek saját magával és környezetével összefüggésben tesz. Életmódjuk különbözik annak megfelelően, hogy milyen életkörülmények között élnek.

6. évfolyam: „*A változások kézben tartása*”

Segítséget kíván nyújtani a felelősségvállaláshoz, a változások irányításához. A tanulók életük változásaira – iskolai élet, érdeklődési kör, család és barátok, szervezetük – összpontosítva azonosítják, tárják fel és bővítik a változások kézben tartásához szükséges jártasságokat.

7. évfolyam: „*Találjunk egymásra!*”

A serdülők élete egészen váratlanul kibillenhet az egyensúlyából anélkül, hogy tudatában lennének. Ez az egyensúlyvesztés a tanulókat félelemmel töltheti el, és az látszólag megsemmisítő erejű is lehet. Egészségnevelésünk célja, hogy segítsük tanulóinkat annak a megértésében, hogy az élet – bármilyen életkorban átváltozhat a kiegyensúlyozottságból a kiegyensúlyozatlanságba.

Ezt el kell fogadni és meg kell tanulni, hogyan lehet új egyensúlyokat létrehozni az életükben.

8. évfolyam: „Egészséges jövő”

A tanulók az eltelt évek alatt folyamatosan egyre nagyobb kontrollt szereznek saját életük felett. Olyan képességek és jártasságok birtokába kerülnek, amelyek révén képesek lesznek megérteni az egészséges életmódok változatosságát, kezelni az új változásokat, új egyensúlyokat teremteni. Ettől az évfolyamtól kezdve felvillantva a jövő lehetséges kihívásait, az ezekre adható válaszokat, felkészítjük őket egy boldog és egészséges életre.

9.4.3 Az egészségfejlesztés spirálisan ismétlődő témakörei:

- A biztonság megőrzése: - a diákoknak érzéseiket és testüket is meg kell óvniuk a fenyegetettségtől és a sérülésektől. Meg kell tanulniuk, hogy az érzelmek jólétünk fontos részét képezik, szerepet játszanak a lehetséges veszélyek és kockázatos helyzetek felismerésében és kezelésében.
- Az egészséges táplálkozás: - rávezeti a gyerekeket arra, hogy kritikusan viszonyuljanak a mindennapi és az ünnepi étkezési és ivási alkalmakhoz. Meg kell ismertetni őket az élelmiszerek, táplálékok „egészséges” és „kevésbé egészséges” fajtáival. Ezen keresztül kell kialakítani bennük az egészséges táplálkozás fogalmát.
- Mozgás és személyes higiéné: - a részvételre bátorítva segíteni kell a gyerekeket abban, hogy saját döntésük alapján valamilyen rendszeres fizikai aktivitást fejtsenek ki. A változó fizikai sajátosságok következtében különös figyelmet igényes a személyes higiénével való fokozott foglalkozás.
- A kábítószer fogyasztás és a kábítószerral való visszaélés: - célunk, hogy érthető, szemléletes képet adjunk a drogok természetéről, az előírásokkal megegyező és helytelen alkalmazásokról, - beleértve a drogfogyasztás következményeit is. Meg kell tanítani őket arra, hogy felismerjék azokat a társadalmi helyzeteket, amelyekben – legális vagy tiltott – „anyagokkal” kínálhatják őket azért, hogy az ilyen esetekben megfelelő döntéseket tudjanak hozni.
- Növekedés, változás és a szexualitás: - a fejlődés különböző aspektusait tartalmazza, beleértve a serdülőkort, a biológiai aspektusok mellett, feldolgozva a szexualitás társadalmi és érzelmi változásait is.
- Családi élet és kapcsolatok: - elősegíti, hogy a diákok képesek legyenek felismerni az önmagukban és másokban ébredő érzelmeket, feszültségeket, esetleg azok létrejöttével okait. Ezzel lehetővé teszi olyan készségek elsajátítását, amelyek révén újraépíthetik, és karbantarthatják széttöredező kapcsolataikat.
- Egészséges környezet – a környezeti ártalmakra vonatkozó ismereteken túl hangsúlyt helyez a személyes kompetenciára.

A környezeti neveléssel együtt lehetőségük lesz arra, hogy témáról témára haladva a pusztán az egészségre koncentráló szemlélettől eljussanak az egészség holisztikus értelmezéséig.

Fogyasztóvédelem – már kisgyermekkorától fel kell kelteni az érdeklődésüket arra, hogy ne vásároljanak, és ne fogyasszanak, ne viseljenek egészségkárosító ételeket és termékeket. Kísérjék figyelemmel az élelmiszerek szavatossági idejét és származási helyét.

A mentálhigiéné elméleti megközelítése

A mentálhigiéné a pszichés betegségek és működészavarok megelőzésének tudománya. Sajátos ismeretanyag azokról az oki tényezőkről, amelyek a személyiségben zavart vagy betegséget okoznak és módszerekről, amelyekkel ezeket a tényezőket hatástalanítani lehet, mielőbb kárt tennének.

Területei:

- önismeret
- személyiségfejlesztés
- önsegítő kiscsoportok
- mentálhigiéné érdekvédelmi csoportok
- családgondozás
- veszélyeztetett csoportokra irányuló szervezett segítői formák.

A mentálhigiéné prevenció 3 fő területe:

- *Elsődleges megelőzés célja:* mérsékelni a mentális rendellenességek és zavarok eseteinek előfordulási arányát. Az erőfeszítések 2 fő területre összpontosulnak: megváltoztatni a környezetet, erősíteni a problémamegoldó képességet.
- *Másodlagos megelőzés célja:* csökkentse a már kialakult mentális rendellenességek időtartamát.
- *Harmadlagos megelőzés célja:* csökkentse a megbetegedések után visszamaradó defektusok arányát, rehabilitációval.

Az iskolai mentálhigiéné célja

- a tanulók ismerjék meg önmagukat és társaikat,
- a tanulók tájékozódjanak környezetükben,
- a tanulók bizonyosodjanak meg az egészséges és biztonságos élet értékeiről,
- a tanulók fedezzék fel önmaguk megvédésének lehetőségeit.

Az iskolai egészségnevelés, egészségvédelem (mentálhigiéné) feladatszintjei és az ellátási kompetencia

Feladatok:	Szinterei:	Az ellátás illetékesei:	Segítői:	Részesei:
I. szint: EDUCÁCIÓ Általános (testi-lelki-szociális) személyiség – (egészség-) védelem – és fejlesztés: a személyiség fejlődésének szolgálata; készség,- képességfejlesztés, tehetséggondozás – és fejlesztés, zavarfelismerés, zavaraszűrés, problémakezelés, preventív védelem, megelőzés	mentálhigiéné csoportfoglalkozás; osztályfőnöki óra; felvilágosító óra, „Egészségnap”, egyéni elbeszélgetés, TEAM – megbeszélés	mentálhigiéné gyógypedagógus, osztályfőnök, védőnő pedagógus pszichológus együttműködés közös ellátási intervenciók terv alapján	iskolapszichológus - kooperációval - konzultációval - facilitációval - mediátor funkcióval - módszerátadással	tanulók

<p>II. szint: TÁMOGATÓ (SZUPPORTÍV) TEVÉKENYSÉG</p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagógusok - tanulók-és kapcsolati közösségi problémák feldolgozása (konfliktus, zavar, probléma, átmeneti, enyhébb, aktuális, alkalmi-helyzeti) 	<p>TEAM - megbeszélés, konfliktuskezelési tréning, „kríziskonferencia”</p>	<p>mentálhigiénés pedagógusok segítő (self-help) munka, célzott intervenciók programok mentálhigiénés pedagógus pszichológus kettős vezetés</p>	<p>iskolapszichológus konzultációja egyénileg vagy csoportosan AVP tréner közreműködésével</p>	<p>pedagógusok, tanulók</p>
<p>III. szint: SZEMÉLYISÉGGÖRREKCIÓ PÓTLÓ FEJLESZTÉS</p> <p>Tartóssá váló, alkalmilag tüneti viselkedés, állandósult magatartásproblémák, teljesítményzavarok (családi háttérproblémák talaján hátrányos helyzettel)</p>	<p>mentálhigiénés kiscsoportos foglalkozások, egyéni elbeszélgetések, tanulói önszorgító csoportok</p>	<p>mentálhigiénés team (mentálhigiénés pedagógus, pedagógus, pszichológus, családgyógyász, iskolaorvos, gyermekvédelmi felelős, gyámügyi előadó, jogász</p>	<p>iskolaszervezet, családsegítő központ, nevelési tanácsadó, segítő lakókörnyezet</p>	<p>tanulók, családjaik</p>

Szexuális nevelés

Az iskola védőnője és pszichológusa – osztályfőnöki óra keretben – felvilágosító beszélgetéseket és órákat tart, szinte minden korosztálynak.

Legfőbb cél: a lehető legnagyobb önállóság és felelősségtudat kialakítása és erősítése a párkapcsolat és a szexuális magatartás terén.

Cél:

- a szexualitás kérdéskörének integrálása a személyiségfejlesztéséhez, a szexuális személyiség fejlődésének segítése
- alapvető ismeretek átadása
- kérdések tisztázása, tabuk és félelmek oldása
- a szexualitástól való beszédmód kialakítása, szexuális szocializáció
- szociális kompetencia növekedése, fejlesztése mind a baráti, mind a párkapcsolatban
- magabiztosság, tudatosság, felelősség formálása és a pozitívabb önértékelés és énkép alakítása

Mindezekhez figyelembe kell venni az adott korcsoport szomatikus, pszichés és szocioszexuális fejlettségét, valamint az egyéni különbségeket.

Keretek:

- osztályfőnöki órákon
- 1 osztálynál 4-6 alkalommal igény szerint (2 óra nemek szerinti bontásban)
- adott tematika alapján haladva, de a csoport igényeit alapul véve

Módszer:

- kiscsoportos keretben
- interaktív beszélgetés
- ismereteik rendszerezése, összegzése
- kevés ismeretanyag, de sokszori ismétlés, mélyítés a speciális nevelési igényük figyelembe vételével
- oldott légkör
- játékos feladatok

10. Iskolai környezeti nevelés

Meghatározója a mindenkor hatályos törvények és jogszabályok.

10.1 Környezeti nevelés az óvodában

Intézményünkben a tanulásban akadályozott tanulók nevelése, oktatása mellett értelmileg akadályozott óvodáskorú gyermekek nevelése és oktatása is folyik.

A tanulás folyamatában elméleti, gyakorlati ismeretek, jártasságok, készségek elsajátítását, képességek kialakítását, érzelmi, akaratit tulajdonságok fejlődését, a magatartás tanulását helyezük előtérbe.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire és a meglévő ismereteire támaszkodva, új ismeretek megtanítására törekszünk. Ehhez egy sokat beszélő. Megértő környezetet biztosítunk.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (bekacsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből

Témakörök:

- Óvodások lettünk
- A család
- Testünk
- Az évszakok
- Az óvoda és környéke
- Otthoni tevékenységek
- A közlekedés – járművek
- Az állatok

Az egészséges életmódra nevelés és a környezeti nevelés során fontos szerepe van annak, hogy a család és az óvoda megfelelően együtt működjön. A jó érzelmi kapcsolat, az együttnevelés pozitív élményeket nyújt, amely biztosítja a gyermeket a környezetében való biztos eligazodásában.

A fentiek megvalósulása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, a későbbi egészséges életvitel megteremtéséhez.

10.2 Iskolai környezeti nevelés célja és feladatai

Célok: Környezettudatosságra nevelésünk átfogó célja, hogy elősegítse tanulóink magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy képesek legyenek a környezet megóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.

- természettisztelő élettisztelő magatartási szokások alapozása
- pozitív attitűdök kialakítása az élő és élettelen természet, a társadalmi környezet iránt.
- Szépségre, harmóniára, tisztaságra való igény felkeltése
- Tudatos készség és képesség fejlesztés, amely a későbbi környezettudatos életvitel kialakításához szükséges
- A környezet összetevőinek értékékként való bemutatása, megszerettetése
- Aktív környezettudatos magatartás alapozása
- Probléma-érzékeny és problémamegoldásra is képes gyerekek nevelése

Feladatok:

- a helyi természeti, történeti, építészeti és humán értékek megismertetése
- a természetben végzett megfigyelések, túrák segítségével szeretessük és ismertessük meg lakóhelyünk élővilágát
- az egészséges életmód érdekében alakítsuk igénnyé a természetjárást, a helyes táplálkozást
- alakítsuk felelősségérzetüket családjuk, tágabb környezetük, lakóhelyük, hazájuk iránt
- készítsük fel a tanulókat a vizsgákra és vizsgahelyzetekre
- a többletmunka, a nagyobb teljesítmény elismerése, értékelése, példaként való bemutatása

10.3 Az egyes tantárgyak kiemelt környezeti nevelési lehetőségei:

Testnevelés:

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják egészséges testi fejlődésüket;
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében;
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes;
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök és a tornaszerek;
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat (p. méta, karikahajtás, gólyalábazás, zsákban futás stb.);
- tudatosítsák általa az egészség és a környezet komplexitását.

Magyar nyelv és irodalom:

Általános iskola – alsó tagozat

A tanulók

- ismerjék meg közvetlen természetes – és mesterséges ember alkotta környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat (meséket, mondákat, népdalokat és verseket);
- egy táj megismerésekor képesek legyenek kifejezni érzelmeiket, alkalmazva érzékeljék az anyanyelv gazdagságát, szépségét a szóbeli és írásbeli kommunikáció során.

Általános iskola – felső tagozat

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását és mindezt tudják alkalmazni a természeti és ember alkotta környezettel való kapcsolatteremtésben,
- törekedjenek az anyanyelv védelmére;

A tanulóknak

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés;
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával;
- fejlesszük az egyéni és közösségi kompetenciákat drámajátékok segítségével.

Történelem:

A tanulók

- értsek és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet;
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására;
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete;
- értsek meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében.

Matematika:

A tanulók

- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására;
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni;
- legyenek képesek reális becslésekre.

A tanulóknak

- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket.

Természettudományok:

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára;
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit;
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő és élettelen közötti kölcsönhatásokat;
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra;
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni,
- ismereteik birtokában tetteik következményeit látó, távlatokban gondolkodó állampolgárrá váljanak.
- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről;
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit;
- ismerjék meg a világ globális problémáit;

- ismerjék meg és őrizzék a természeti és az ember alkotta táj szépségeit.
- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit;
- ismerjék és szeressék a természeti és épített környezetet;
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti – működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok – okozati összefüggéseket;
- ismerjék meg a környezet – egészségügyi problémákat;
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére;
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat.
- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel;
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására;
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére;
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait.

A tanulóknak

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód.

Ének-zene:

A tanulók

- ismerjék fel a természeti, ill. művészeti szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait;
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban;
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét;
- tudják, hogy az élő, ill. élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapokban egyaránt akusztikus élményt jelentenek;
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni.

Rajz- és vizuális kultúra:

A tanulók

- ismerjék fel a természeti, illetve művészeti szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit;
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére; tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira,
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát;
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően;
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését,
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre,
- kutassanak fel, és ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket.

Technika, életvitel és gyakorlat:

A tanulók

- ismerjék meg a technika jelentőségét, hasznát, szükségességét és veszélyeit;
- legyenek képesek egyszerű tárgyakat tervezni, készíteni;
- ismerjék meg gazdálkodási elveket a mindennapi életben,
- sajátítsák el a háztartási teendőket és az élőlények ápolását, gondozását;
- tapasztalják meg a közvetlen környezetükben fellelhető természetes és mesterséges anyagokat, a figyeljék meg a közöttük lévő különbségeket;
- ismerjék az anyagtakarékossági elveket, valamint a munka során keletkező hulladék gyűjtését, útját;
- ismerjék a kert, a lakás tereit;

- legyenek képesek munkadarabot tervezni, készíteni (madáretető stb.);
- ismerjék meg a közlekedés történetét, eszközeit, használatuk környezetbarát módjait,
- ismerjék meg a természetes anyagok felhasználásának lehetőségeit.

Szakképzés (9 E, 9. és 10. évfolyam)

A tanulók

- ismerjék a szakma gyakorlásához kapcsolódó természet- és környezetvédelmi ismereteket, ezeket tudják megfelelően hangsúlyozni, kiemelni,
- ismerjék a szakmához kapcsolódó higiéniai követelményeket és tudják ezeket a gyakorlatban alkalmazni,
- tudják a szakmai ártalmak hatását az emberi szervezetre, legyenek képesek az egészségkárosodás megelőzésére,
- ismerjék meg a szakma történetét és lássák a környezetre gyakorolt hatását; tudják ennek az egyszerű vizsgálati lehetőségeit.

A kollégium:

A tanulók

- ismerjék meg a természeti és emberi környezet értékeit, azok esztétikumát és tanulják megbecsülni azt,
- ismerjék fel a környezetkárosító magatartást és legyenek motiváltak annak elkerülésére;
- tanuljanak meg kialakítani és gyakorolni segítő, együttműködő emberi kapcsolatokat;
- legyenek képesek pozitív, környezettudatos döntéseket hozni és azokat megvalósítani.

A tanulóknak

- alakuljon kis a környezettel harmonikus életvezetés, pozitív jövőkép,
- fejlődjön a környezetbarát életmód iránti igény, alakuljon ki a kulturált lakhely kialakításának fontossága a kollégiumban;
- alakuljanak ki környezettudatos fogyasztási szokások, részesítsék előnyben a természetes, újra hasznosítható anyagokat.

10.4 Nem hagyományos tanórai és tanórán kívüli komplex foglalkozások

A komplex jellemzői:

- tantárgyakon átívelő,
- sokoldalú megközelítése egy adott tartalomnak,
- a természet és társadalom kapcsolatrendszerének holisztikus megközelítése,
- „egymásra hajtogatott”, kölcsönös kapcsolat,
- sokféleség összekapcsolódása,
- különféle tevékenységek,
- kapcsolatközpontú,
- rendszerező,
- projekt,
- értelem és érzelem,
- változás,
- ismeretek összekapcsolása,
- módszerek sokfélesége,
- „egység”,

- gondolkodásmód.
- integrált,
- globális,
- komplementáris.

Általános iskolai és szakiskolai lehetőségek:

- a.) terepi:
  - erdei iskola
  - terepgyakorlat,
  - tábor
  - tanulmányi kirándulás.
- b.) Játékok:
  - érzékelést fejlesztő,
  - szituációs,
- c.) Kézműves foglalkozások
Főként természetes anyagokkal, építve a népi mesterségek hagyományaira.
- d.) „akciók”:
  - vetélkedők
  - pályázatok,
  - újságkészítés,
  - kiállítás rendezése,
  - filmkészítés,
- e.) „látogatás”
  - múzeum,
  - állatkert,
  - botanikus kert,
  - szeméttelép,
- f.) versenyek,
- g.) szakkör,
- h.) iskolazöldítés,
- i.) témanap, témahét (multikulturális nap, stb.),
- j.) „DÖK-nap”,
- k.) „jeles napok”, „Víz napja, Föld napja, Madarak fák napja”, stb.
- l.) hulladékgyűjtés

Lehetőségek szakiskolákban:

- (nyári) szakmai gyakorlat,
- tanulmányi kirándulás,
- múzeumlátogatás (mesterségek, ősi kultúra).
- pályaválasztási nap,

Lehetőségek kollégiumban:

- „DÖK-nap”
- tanulás-módszertani foglalkozás szervezése,
- helyi rendezvények (csoportmunkával),
- kollégiumi hagyományos rendezvények.

A környezeti nevelésben használható módszerek gyűjteménye:

* *Játékok*

- szituációs,

- memóriafejlesztő,
- kombinációs,
- érzékelést fejlesztő,
- ráhangolást segítő,
- bizalomerősítő,
- kapcsolatteremtést segítő,
- drámapedagógia.

* *Modellezés*

- hatásvizsgálatok,
- rendszermodellezés,
- előrejelző,
- működő modellek készítése, elemzése.

* *Riport módszer*

- kérdőíves felmérés,
- direkt riportok,
- fotóriport.

* *Terepgyakorlati módszerek*

- terepgyakorlatok,
- térképészítés,
- egyszerű megfigyelések,
- célzott megfigyelések, mérések.

* *Aktív, kreatív munka*

- természetvédelmi és fenntartási munkák,
- rekonstrukciós munkák,
- madárvédelmi feladatok,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- rend- és tisztasági verseny.

* *Közösségépítés*

- csoportszervezés a környezeti nevelés érdekében

* *Művészi kifejezés*

- vizuális művészet a környezeti nevelésben,
- irodalmi alkotások,
- zeneművészet,
- fotóművészet,
- táncművészet,
- népművészet,
- esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése,
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén.

11. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

A tanulói érdekérvényesítés:

- DÖK segítő pedagógus megbízása,
- tanulói jogok biztosítása a Házirendben rögzítve.

A Házirend intézményünk belső alkotmánya. Rögzíti a jogokat és kötelességeket. Betartása és betartatása intézményünk minden tanulójának joga és kötelessége. Az intézményi döntési folyamatokban tanulóink speciális igényeit és korlátait figyelembe véve a DÖK segítő munkatárs vesz részt.

12.A tanulmányok alatti vizsgák szabályzata

A 20/ 2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet értelmezi a tanulmányok alatti vizsgák fogalmát. Intézményünkben is van lehetőség osztályozó vizsga letételére, melynek helyi szabályzatát az SZMSZ tartalmazza.

Ha bármely tanulónk a tanulmányait egyéni tanrendben folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az intézményünk gondoskodik.

Ha az iskolánk nem tud megfelelő, a szakértői véleményben meghatározott végzettségű szakembert biztosítani a fejlesztéshez, akkor megfelelő végzettségű óraadó pedagógust kereshetünk, akár az EGYMI keretében is.

A következő évfolyamra lépés legfontosabb alapelve, hogy a közösségbe a tanuló beilleszkedjen, elfogadja az iskolai munka szabályait, rendszerét. A tantárgyi rendszerben az elvárt teljesítmények nem tökéletes teljesítése esetén is marad a tanuló megszokott társaival, hiszen személyiségfejlődése szempontjából a hasonló korúak társasága döntő jelentőségű. „A tantervi követelményeket nem teljesítette, a nevelőtestület határozata alapján osztályközösségben marad.”- év végi záradék. Minden lemaradást egyéni és kiscsoportos fejlesztés keretében kell csökkenteni.

Az intézmény vezetője engedélyezheti az iskolai 1. évfolyam megismétlését is abban az esetben, ha egyébként felsőbb évfolyamra léphetne a tanuló. Az engedély megadásáról a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére az intézmény vezetője dönt.

További részletek a helyi tantervben.

13.Az iskolaváltás, valamint a tanuló felvételének, átvételének szabályai

A 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXCV. Törvény 45. § alapján Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni.

Intézményünk bemenet szabályozott, csak a szakértői bizottság javaslata alapján történik felvétel.

Minden olyan gyermekeket felvesszünk szabad férőhely esetén ellátási területünkről, akik a szakértői vélemény alapján tanulásban akadályozottak, vagy középsúlyos értelmi fogyatékosok, vagy súlyos és halmozottan fogyatékosok és elérték tanköteles kort.

Az intézménnyel tanulói jogviszony felvétellel vagy átvétellel keletkezik. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvétele csak a Szakértői Bizottság érvényes szakvéleménye alapján történik!

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 22. § (3) szerint az adott évben tanköteles korba lépő sajátos nevelési igényű gyermeket a szülő a szakértői bizottság véleményében vagy a tankerületi központ végleges határozatában megjelölt időpontig köteles beíratni a kijelölt iskolába.

Az Nkt. 45.§ (2) bekezdése alapján a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

2020. január 1-jétől a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 45. § (8) bekezdés, valamint az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet 15/F. § értelmében az Oktatási Hivatal vezeti az óvodai nevelésben részvételre kötelezettek és a tankötelesek nyilvántartását, továbbá a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) 20. § (1b) pontja alapján figyelemmel kíséri az Nkt. 72. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott kötelezettség teljesítését.

A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola vezetője dönt.

A hatodik életévüket betöltött tankötelezettek tankötelezettségüket **fejlesztő nevelés-oktatásban is teljesíthetik.**

A 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet 140. § (1) szerint a tankötelezettség teljesítését a fejlesztő nevelés-oktatásban az a gyermek kezdheti meg, aki hatodik életévét május 31. napjáig betölti. A szülő kérelmére az a gyermek is megkezdheti, aki a hatodik életévét az év december 31. napjáig betölti. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulók csoportokba sorolásáról – a nevelőtestület véleményének kikérésével – az intézmény vezetője dönt. **A csoportok létszáma nem haladhatja meg a köznevelési törvényben meghatározott maximális létszámot.**

További részletek a helyi tantervben.

14. Az elsősegély-nyújtás alapismereteinek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

A köznevelési törvény idevonatkozó rendelkezései alapján történik. Részletes kibontása a Házirendben található.